

Вретенето на
ТЕЛЕВИЗИОННИЯ
ВЗРИВ

Л. Мелашенко
Тимоти Е. Кроуби

The Television Time Bomb

E. Lonnie Melashenko with Timoty E. Crosby

Времето на телевизионния взрив

Лони Мелашенко & Тимоти Крозби

© Превод от английски: Христомира Йорданова

Редактор: Елена Панчева

Компютърен дизайн: Десислав Драганов

Всички цитати от Писанието са взети от Новата международна версия с изключение на тези, при които източниците са указани.

© Издателство „Нов живот“

ISBN 954-719-074-1

Съдържание

Глава 1	
ПРОБИВАНЕ НА ДУПКИ В ТЪМНИНАТА.....	4
Глава 2	
ЧЕРВЕНАТА РЕКА НА ХОЛИВУД.....	10
Глава 3	
ЖЕРТВОПРИШЕНИЕТО И ЧОВЕШКОТО СЪР- ЦЕ	18
Глава 4	
КОГАТО ГРАБЛИВИТЕ ПТИЦИ СЕ ЗАВЪРНАТ У ДОМА ЗА ПОЧИВКА	25
Глава 5	
ОТХВЪРЛЯНЕ НА МИЛОСТТА	32
Глава 6	
КОГАТО ПОСЛЕДНИЯТ РЕД НЕ Е	39
Глава 7	
ДЕЦА НА ЕДИН ПО-ЖЕСТОК БОГ	46
Глава 8	
УМСТВЕНИЯТ РЕДУКТОР.....	53
Глава 9	
ПРОЗОРЦИ КЪМ ДУШАТА	60
Глава 10	
ЕДНА ТАЙНА ЗА ПО-ДОБРИ ДЕЦА.....	67

Глава 1

ПРОБИВАНЕ НА ДУПКИ В ТЪМНИНАТА

Тази книга е изследване на най-мощния оформител на мисълта в Америка: телевизията. Ще разгледаме една статистика и някои потресаващи факти, които отправят пряко обвинение срещу пораженията на медията като един от най-големите фактори, допринесли за насилието в света днес, да не говорим за многото други поведения на самоунищожение, като например пушенето, злоупотребата с алкохол, безразборността и умствената леност.

Ще документираме трагичната истина, че чрез кинематографията на Холивуд цяло поколение бе доведено до положение да смята насилието за приемлив начин на живот. Телевизионният взрив експлодира, бавно придвижвайки се сред обществото ни, като унищожаваша милиони животи и осакатява душата на Америка.

Американчетата до шестгодишната си възраст прекарват повече време пред телевизионния приемник, отколкото с баща си през целия си живот.

Те прекарват повече време в гледане на телевизия, отколкото в училище¹. Вероятно телевизията допринася за изграждане на житейска философия у децата повече, отколкото всички останали източници, взети заедно. Така че какви са уроците, които те научават?

Един урок, който се инфилтрира в тях повече от двеста пъти седмично, е, че насилието е нормална част от живота и едно приемливо разрешение на много проблеми.

Урокът е изключително ефективен, понеже не се изказва изрично. Но е ясно, че децата добре заучават урока. Сред напредналите страни Съединените щати досега е най-насилническата нация в света.

Рекордът е 23 200 души убити в Съединените щати през 1990 г. През 1991 г. по време на въздушната война в Персийския залив бяха убити в акция само 24 американци, по същото време 52 американци бяха убити в Далас, Тексас. С 426 затворника на 100 000 граждани Съединените Щати отбелязва най-голям брой случаи на хвърляне в затвора в света. Приблизително 29% от американците са жертви на престъпността през 1988 г. в сравнение с 9-те% при жителите на Япония.²

Насилието не е съвременно изобретение. Градовете винаги са били опасни места. Преди три хиляди години псалмистът писа:

„Смути нечестивите, Господи, объркай речта им, понеже виждам насилие и борба в града. Ден и нощ обикалят по стените му; злонамерености и насилие има в него. Разрушителните сили действат в града; заплахите и лъжите никога не напускат улиците му“ (Псалм 55:9-11).

Въпреки това обаче днес насилието е достигнало едно безпрецедентно ниво. Но въпреки бурните протести от страна на филмовата индустрия, ясно е, че голяма част от проблема лежи на прага на Холивуд.

През юли 1992 година издание на Вестник на американската медицинска асоциация публикува доклад от Брандън Сентъруол от университета във Вашингтон. Д-р Сентъруол обобщи резултатите от проучванията в областта,

обхващащи период от около двадесет години, които бяха публикувани през миналото десетилетие. Всички проучвания сочеха в една и съща посока: съществува силна връзка между гледане на насилие по телевизията и проявлението на насилническо или агресивно поведение.

Едно проучване проследило в хронологичен ред физическата агресия сред 45 ученика от първи и втори курс в едно отдалечено канадско градче, които не били гледали телевизия до 1973 г. Поведението на децата било сравнено с това на децата от два града, които вече гледали телевизия. За период от над две години нивото на физическата агресия сред контролната група, която вече имала достъп до телевизия, не се променило значително. Но нивото на физическата агресия сред децата в отдалеченото селище нараснало със 160% след въвеждането на телевизията в града.

Друго едно проучване проследило 875 полупровинциални момчета американчета в продължение на 22 години, като установило, че „гледането на насилие по телевизията при тях на осемгодишна възраст предопределяло в значителна степен сериозността на криминалните случаи, за които били обвинени до 30-годишната си възраст“.

Самият Сентъруол сравнил размера на убийствата сред белите в Южна Африка, белите в Съединените щати и цялостното население на Канада. Южна Африка била избрана, понеже телевизията не била въведена там до 1975 година. Следвайки навлизането на телевизията в Съединените щати (1945-74 г.), годишният размер на убийствата се покачил с 93%. В Канада за същия период от време размерът на убийствата нараснал с 92%. Но през същия период от време в Южна Африка, където не е имало телевизия, размерът на убийствата всъщност *спаднал* със 7%.

И така какво се е случило след 1975 г.? В Канада и Съединените щати, страни, които вече са били залети от телевизионното насилие, размерът на убийствата спадал много бавно. Но размерът на убийствата сред белите в Южна Африка нараснал със 130% след въвеждането на телевизията.

Проучванията на д-р Сентъруол го отвели до един потресаващ извод. Без телевизия в Съединените щати днес данните навеждат на мисълта, че всяка година ще има с 10 000 случая на убийства по-малко, 70 000 случая на изнасилване по-малко и 700 000 случая на наранявания от нападение по-малко. Сентъруол изказва предположението, че размерът на престъпността днес е двойно по-голям, отколкото щеше да бъде, ако нямаше телевизия.³

Ако Сентъруол е прав, аз намирам всичко това за поразително. Половината от цялата престъпност в тази страна вероятно се дължи на телевизията! Можете ли да си представите величината на страданието, което тези цифри ни представят?

През ноември 1991 г. артистът и активистът Едуард Джеймс Олмос, кандидат за наградата „Оскар“, докато изнасяше обръщението си към форума относно насилието от филмите, заяви сериозно: „Нищо, което можем да направим, не ще успее да елиминира някога вредата, която нанесохме.“⁴

Но приятелю, *има* нещо, което можеш да направиш. Можеш да се осведомиш и да вземаш по-разумни решения по отношение на това, което гледаш и позволяваш на децата си да гледат по телевизията. Може би дори можеш да напишеш няколко писма и да пробиеш няколко дупки в тъмнината.

Когато Робърт Луис Стивънсън бил дете на шест или

седем години, той наблюдавал една вечер как работи фенерджията. Като си стояло тихичко на прозореца, момчето гледало как човекът се придвижвал надолу по улицата, запалвайки една по една уличните лампи. Приела мълчанието му като доказателство за някаква пакост, детегледачката му го извикала, за да го попита какво прави. Малкият Стивънсън отвърнал: „Гледам как един човек пробива дупки в тъмнината“.

Чрез тази книга се надявам да въодушевя неколцина други да пробият няколко дупки в тъмнината, а и може би да спасят няколко живота.

Преди хиляди години имало едно време, когато земята станала толкова покварена и изпълнена с насилие, че Бог е трябвало да се намеси с потоп. Цитирам от Битие 6:11-13:

„И така земята се разврати пред очите на Бога и се изпълни с насилие. Бог видя колко развратена стана земята, понеже всички хора на земята поквариха пътищата си. И така Бог каза на Ной: „Ще сложа край на всички хора, понеже земята е изпълнена с насилие поради тях. Със сигурност ще разруша и тях, и земята.“

И днес още веднъж насилието става пандемично. По най-различни причини много повече хора в този век са починали по насилствен начин, отколкото през които и да било два века в миналото. Много хора чувстват същото, което и пророк Авакум преди много време:

„Докога, о Господи, ще трябва да Те призовавам за помощ, но Ти не слушаш? Или пък да викам

пред Теб: „Насилие!“, но Ти не спасяваш? Защо ме правиш да гледам несправедливост? Защо толерираш лошото? Унищожение и насилие са пред мен, наоколо ми борби и конфликти. Ето защо законът е парализиран и правосъдието никога не побеждава. Нечестивите окръжават праведния, тъй че правосъдието се изопачава (Авакум 1:2-4).

Бог не ще позволи на насилието и неправдата да продължават винаги. Още веднъж Той ще се намеси, но този път не с потоп, а като изведе историята до великата кулминация. Исаия 26:22 казва:

„Вижте, Господ идва от обиталището Си, за да накаже хората на земята за греховете им. Земята ще предаде кръвта, пролята върху нея, тя няма вече да укрива убитите си.“

„О, праведни Боже“, извиква Давид в Псалм 7:9, „направи да свърши насилието на нечестивите и изведи в безопасност праведните.“ Може би тази книга ще спомогне поне малко като отговор на молитвата му.

Глава 2

ЧЕРВЕНАТА РЕКА НА ХОЛИВУД

¹ Майкъл Медвед, *Холивуд срещу Америка* (Ню Йорк: Издадена от ХарпърКолинс, 1992 г.), стр. 283

² *Нюзуик*, 25 март 1991 г.

³ Дейвид Неф, „Стреляй срещу оградата за добитък, която не е чак толкова ОК“, *Християнството днес*, 9 ноември 1992 г., стр. 12

⁴ Медвед, *Холивуд*, стр. 271

Четиринадесетгодишният Род Матюс не проявявал чак толкова голям интерес към бейзбола, но открил една нова употреба на бухалката за бейзбол, при мисълта за която го побивали тръпки. Той я използвал, за да нанесе смъртни удари на младия си приятел, след като го подлъгал да отиде с него в гората. Род току-що изгледал един видеофилм под наем, *Лицата на смъртта*, колаж от филмови клипове за хора, умиращи насилствено, така че той искал да види как това става в действителност. На съдебния процес един детски психиатър засвидетелствал, че Род не е бил невменяем съобразно общоприетите условия, той просто „не знае как да разграничи доброто от лошото... Той е морално недъгав“.¹ Джефри Дахмер често гледал филми утопии, филми с разпосичане, физическа жестокост, изгаряне на хора в камери и екзекутиране с електрически ток, които намерил в този видеофилм, преди да умъртви втората си жертва.²

Медията винаги се е пленявала от кръвта. Но кинематографското насилие направи един драматичен завој през 1960 г., когато гъстата червена течност протече за първи път от крака на Джанет Лей, а оттам в отводнителния канал за душа пред очите на милиони ужасени зрители в предходния разстройващ филм на Алфред Хичкок *Психо*. Разбира се, всичко това било просто забавна шега. Не било така наистина. Но филмът оформи един от притоците на кървавата река от реално кръвопролитие от неуравновесени умове, повлияни от това, което виждат на екрана.

Психо се излъчваше на екрана, за да стане една твърде много имитирана класика. Днес този филм е наречен „шедьовър“. Но първоначално той бил посрещнат с буря

от критични укори. Рецензентът на „Ландън дейли експрес“ нарекъл филма „помийна яма“. Най-потресаващото обвинение било изказано от двама убийци, които признали, че именно неколнократните излъчвания на „Психо“ са вдъхновили криминалните им случаи. Алфред Хичкок бил по-малко от съчувствителен: „Тези момчета са убивали и преди“ - казал той. „Иска ми се да зная какъв филм са гледали в другите случаи или са направили това, след като са пили мляко с шоколад?“³

Оттогава нататък много други представители на студия продължават да не схващат смисъла. Никой не твърди, че такива филми са единствената причина за престъпността, те са само спомагателен фактор. Милиони хора, които гледат реклама, представяща артисти, които ядат зибълс, не купуват зибълс, когато отидат следващия път на покупки в магазина. Но пък хиляди наистина го правят.

Невъзможно е да оценим колко много случаи на брутални убийства са резултат от филми, последвали *Психо*, така че едно огромно болшинство от убийците не са автори на своето престъпление. На всеки един признат „филмов убиец“ би могло да съответстват стотици други такива. Сега притежаваме доклада за множество безмилостни престъпници, признали сътрудничеството си с Холивуд.

Вземете под внимание случая на Катлин Пиърсън, наръгана до смърт в апартамента си в Чикаго от Джефри Гурга, бивш помощник - държавен адвокат в Илиноа, който прилагаше на практика нещата във въображението си, които се базираха на насилствените сцени от видеокасетите.⁴

Или Шарън Григори, разпосякана, докато умре, в Маса-чужец от млад мъж, който вярвал, че е „Джейсън“, звезда от филмовия сериал на ужасите „Петък тринайсти“.⁵

Или седемнадесетгодишната Кати Ан Петрузо от Севе-

рен Салем, Ню Йорк. След като гледала неколkokратно „Служител и джентълмен“, Кати се обесила след един спор с приятеля си точно както във филма. Приятелят ѝ последвал примера ѝ няколко седмици по-късно.⁶

Телевизията е най-мощната убедителна сила, формираща мисълта на Америка днес. Робърт МакНейл изчислява, че средният зрител прекарва през всяко десетилетие от живота си по десет хиляди часа пред телевизионния приемник. Десет хиляди часа е достатъчно време за един завършил гимназия ученик да получи титлата доктор по философия. А през тези десет хиляди часа зрителят бива програмиран да приеме насието за един банален житейски факт.

Силата на филмовата индустрия да повлиява поведението е легендарна. Един класически пример: във филм от 1934 г. „Това се случи една нощ“ Кларк Гейбъл свали вратовръзката си, за да покаже, че не носи никаква долна риза, и продажбата на долни ризи претърпя рязък спад. Когато „Фонц“ получи карта за библиотеката за един от епизодите на „Щастливи дни“, хиляди деца постъпиха по подобен начин нещо, за което служителите по мрежата не потърсиха похвала. Филмът „Топ ган“ заведе хиляди новобранци в армията. Този филм беше обвинен и в това, че е поставил началото на скандала „Тейлхук“, при който млади жени новобранки против волята им били претърсени пипнешком от летци от военната авиация на Махао.

Милиони долари се харчат за реклами по телевизията с предположението, че много хора ще копират това, което виждат другите да правят на екрана. Когато президентът Клинтън свири на саксофона си по телевизията, продажбата на саксофони потръгна. Въпреки това продуцентите на филми и телевизионни програми с насилие отричат, че

творчеството им повлиява на хората да се държат насилнически. Проучванията показват друго.

Професорът по психология от университета в Илиноа Роуел Хюзман установил, че обвинени в най-сериозни престъпления били хора, които като деца гледали много насилие по телевизията.⁷ След като прегледали 2500 такива изследвания, лекарите от Националния институт за умствено лечение заявили, че има „съкрушителни“ факти за това, че насилието по телевизията води до агресивно поведение при децата и тийнейджърите.⁸

Проучванията показват, че дори и моментни, случайни доклади за насилие може да въздействат върху поведението на слушателя. Някои изследователи изпусkali портфейли с пари по улиците към центъра на Ню Йорк в продължение на известно време, за да установят точния процент на хората, които са достатъчно честни, за да изпратят обратно портфейла на адреса в него. Те установили, че 45% от портфейлите били върнати на фиктивните им собственици.

Въпреки това обаче един ден станало нещо странно. На 4 юни, в деня, когато Робърт Ф. Кенеди бе убит, нито един от портфейлите не бил върнат. Изследователите решили, че вестта за предателството на Сирхан Сирхан е упражнила деморализиращ ефект върху обществеността. Те направили един експеримент, за да изпитат теорията си.

Намерили няколко души, съгласни да участват в експеримента, който включвал участие в няколко тестови подбора. Те били замолени да изчакаат един по един в една стаичка преди да бъдат повикани за тестването. Това, което не казали на доброволците, било, че чакалнята е част от експеримента. Един радиоговорител на стената на стаята предавал приятна музика. На участниците не било

казано да слушат музиката. Въпреки това обаче след като всеки един от участниците преседял в стаята сам в продължение на няколко минути, музиката била прекъсвана от един или два измислени „осведомителни бюлетина“. Половината от участниците чули историята за това как един млад мъж изложил живота си на риск, за да спаси някой друг от бедствие, а другата половина чула историята за това как един доверен приятел жестоко предал приятелството си. Няколко минути след възстановяването на музиката доброволците били извиквани в изпитната стая, като им раздали тестови съоразения и били замолени да съдействат за изпълнението на определени задачи.

Било установено, че тези, които чули негативния, деморализиращ осведомителен бюлетин, оказали по-слабо съдействие, като били и по-малко конкурентноспособни, докато тези, които били чули положителния осведомителен бюлетин, оказали по-голямо съдействие, като били и по-продуктивни в изпълнение на предписаните им задания. Удивителното е, че резултатите останали валидни независимо дали доброволецът помни, че е чул, или не осведомителния бюлетин.⁹

Ако един откъслечен, кратък, емоционално неангажиращ доклад за предателство може да подбуди нормалните хора да се държат по антисоциален начин, то колко повече преповтаряните, драматизирани възпроизвеждания на най-ужасни престъпления повлияват граничната линия на психозата?

Отново и отново се срещат случаи, при които отвратителни криминални престъпления са свързани с отвратителни филми. Малко време след като издирващите тялото на Даниел Ален го намериха обгорено и заровено при една железопътна линия, полицията откри подробния план за

неговото убийство „застреляли го, изгорили го, а после го заровили“ в дневника на дъщеря му заедно с бележка за проследяване на един „доста хладнокръвен“ филм, наречен *Краят на реката*. Направен въз основа на истински случай, този филм разказва за едно момче тийнейджър, което убило приятелката си, а приятелите му запазили всичко в тайна, докато тялото ѝ лежало при една река.¹⁰

Папките ми са пълни с подобни ужасни истории. Това не са редки случаи.

Докога ще премигаме пред деградиращото забавление, понеже му се наслаждаваме? Колко много хора като Тед Банди трябва да признаят източника на вдъхновение за своите зверщини, преди да им повярваме? Колко много невинни хора трябва да умрат, преди да се надигнем в негодувание и да сложим край на този ужас? Докога ще трябва да продължава да тече кървавата река?

Вие може да не сте в състояние да контролирате това, което пристига от Холивуд, приятели, но можете да контролирате това, което произлиза от вас! Ако предаването на злото поражда повече зло, както и виждаме да става, то тогава прценете сами колко важно е да последваме съвета на Павел в Ефесяни 4:29-32:

„Не позволявайте на никакъв нездрав разговор да излиза от устата ви, а само това, което е от помощ за назидаване на другите според тяхната нужда, т.е. да може да облагодетелства тези, които слушат. И не оскърбявайте Святия Дух на Бога, с Който сте запечатани за деня на изкуплението. Отървете се от горчивината, гнева и яростта, кавги и злословене, както и от всякакъв вид зложелателство. Бъдете любезни и състрадателни един към друг, като си

прощавате взаимно, точно както Христос Бог прос-
ти на вас.“

Глава 3

ЖЕРТВОПРИШЕНИЕТО И ЧОВЕШ- КОТО СЪРЦЕ

През февруари 1993 г. светът беше потресен, когато две десетгодишни момчета отвлекли и убили едно двегодишно момченце посред бял ден в центъра на Лондон. Защо десетгодишните се замесват в криминалния бизнес?

При две отделни проучвания на една изследователска група от пенсилванския университет децата били попитани: „Колко често за вас е нормално да ударите някого,

¹ Дан Олденбърг, *Децата и моралът в свят, където „аз“ е на първо място*, Вашингтон поуст, 25 март 1988 г., стр. 5

² *Вестник на американската асоциация за семейството*, април 1992 г., стр. 12

³ Марк Шапиро, *Шедьовърът на Хичкок, който трябва да се отхвърли*, Лос Анджелис Таймс, 27 май 1990 г., Календар, стр. 28

⁴ Доналд Е. Уилдмън, *Нашественици у дома* (Хийтън, Виктър Букс, 1985 г.), стр. 82

⁵ Мириам Мидциан, Писмо към редактора, *Нюзуик*, 19 март 1990 г., стр. 13

⁶ Уилдмън, *Нашественици*, стр. 82

⁷ Лари Уиоуд, *Телевизията: циклопът, който изпояжда книгите*, *Вестник на американската асоциация за семейството*, април 1992 г., стр. 6

⁸ Дейвид Бригс, *Мнозина загубиха интереса поради вестта за една нова „религия“ телевизията*, *Новини от Буфало*, 12 септември 1988 г., стр. А-10

⁹ С. М. Холиуей и Х. А. Хорнщайн, *По какъв начин добрата новина ни прави да сме добри*, Психологията днес, декември 1976 г., стр. 76-78

¹⁰ Лос Анджелис Таймс, 5 юли 1992 г., стр. А16

когато сте му ядосан?“ Проучването показало, че децата, които били запалени телевизионни зрители по-често, отколкото не дотолкова увлечените в телевизията, отговаряли, че „почти винаги е нормално“ да удариш някого.¹

За съжаление децата, които вярват, че да се удари някого обикновено е нещо нормално, израстват, за да станат съвсем близки съседи на някого. Не е за учудване, че живеем в едно общество на насилие. Въпросът е: Докъде можем да стигнем? Къде са границите на насилието? Едно проучване на близката история не ни вдъхва много надежда.

През първата половина на този век една нация изпъкна над всички останали като възплъщение на западната цивилизация. Нейните университети по физика, химия, биология, социология, психология, музика, философия, дори и по теология бяха най-високо уважаваните. Нейната литература, симфонични оркестри и балетни състави бяха най-добрите в света. Тя бе водеща по отношение на индустрията в света. През 40-те години на ХХ в. тази дотолкова просветлена и напреднала нация в света наложи глад, измъчваше и съсичаше шест милиона души от други раси. През 80-те години същото нещо се случи и в Камбоджа. А в Русия и Китай десетки милиони умряха от ръката на комунизма.

Повечето американци смятат може би жертвоприношението в нацистка Германия за нещо, което сякаш се е случило на друга планета. Със сигурност такова нещо не би могло да се случи отново, нали?

Вземете под внимание силата на възстановяващото се неонацистко движение в Германия днес. Има милиони гер-

манци, които явно или прикрито подкрепят нацистката философия на омраза към чужденците. През 1990 г. тази група бе отговорна за 375 акта на насилие. На другата година имаше 1438 акта на насилие, а през 1992 г. тези деснокрили екстремисти бяха отговорни за 2285 акта на насилие и 17 смъртни случая.² Геометричната прогресия на насилието наподобява до известна степен това, което се случи с обособяващото се нацистко движение по време на 30-те години на ХХ в.

Възможно ли е това да се случи отново? Да! То очевидно става в бивша Югославия точно сега, докато пиша. Но дали е възможно такова нещо да се случи *тук*?

Д-р Томас Радецки, психиатър, заяви през 1985 г., че продажбата на военни играчки за деца в нашата страна „е най-масовата продажба на военна идеология на поколение от деца, при която и да било съвременна демокрация, тя се надвишава единствено от хитлеристка Германия“.³

Да размислим върху това: по време на унищоженията в Германия и Камбоджа гражданите на тези нации не са били програмирани да приемат насилието като обикновен начин на живот посредством години, прекарани пред телевизионния приемник, както и чрез рок балади, разказващи за насилие. Днес жителите са. Би ли могло, в случай че ни се удадат благоприятни условия, днес вероятността за едно унищожение да е *по-голяма*, отколкото когато и да било преди?

Нека зададем този въпрос на Саймън Уисентхал. Прочут с непрестанното си преследване на нацистки военни престъпници, Уисентхал често говори на публики от свои колеги за дейностите си. Често му задават въпроса: „Би ли могло това да се случи отново, дори в Съединените щати?“

Той отговоря: „Да, всичко, от което се нуждаем, е една правителствена политика на омраза и кризисност. Ако това се случи в цивилизована страна като Германия, която в културно отношение бе свърхсилна, то би могло да се случи където и да било другаде. Когато бях младеж през 20-те, отговорът ни към Хитлер се състоеше в това да се смеем и да си правим шеги. Как би могъл човек с такива налудничави идеи да успее?“⁴

Единственото нещо, което предпазва хората да постъпват като чудовища, е закононото ограничение. Ако дойде ден, когато насилието спрямо определено малцинство стане нещо, което от политическа гледна точка е нормално, цялата тази работа може да се случи отново. Размислете върху следния експеримент.

През октомври 1983 г. издание на „Психологията днес“ докладва резултатите от отговорите на над 650 читатели. Въпросът, както бил зададен в изданието от юли, гласял: „Ако бихте могли тайно да натиснете бутон, като по този начин елиминирате човек, който не храни симпатии към вас, бихте ли натиснали бутона?“ 60% от отговорилите казали „Да“ 69% мъже и 56% жени. Когато ги попитали дали имат някоя конкретна личност предвид, мнозина от мъжете споменали обществени фигури. При жените се забелязала склонност да подбират шефове, бивши съпрузи, мъже, които са ги направили жертва на сексуално насилие, както и предишни партньори, които са им сегашни любовници. Мнозина отговорили, че желаят да видят сметката на цели групи. Един двадесет годишен мъж задал интригуващия въпрос: „Ако се изобрети подобен уред, дали някой ще е жив, за да го представи?“

Изводите от това са стъписващи. Повече от половината от хората, които срещаме на улицата, биха те убили,

ако те сметат за нежелателен, ако сметнат, че могат да се отърват от тебе.

Истината е, че човешкото сърце има склонност към злото. Без Бога единственото нещо, което стои между нас и варварите, е любезността, с която телевизията се стреми да унищожава.

Майк Уолъс от „60-те минути“ изработи преди няколко години програма във връзка с Адолф Айкман, един от главните „автори“ на нацисткото унищожение. Той започна със следния въпрос: „Как е възможно за човек... да действа като Айкман? ... Чудовище ли е бил? Или луд? А може би дори нещо по-страховито: дали не е бил ненормален?“

Повечето уважаващи себе си зрители ще се възмутят от такова едно предложение. Как би могъл един човек, организирал масово убийство, да е нормален?

Този стряскащ въпрос бе зададен в интервю с Уехил Динър, оцелял от концентрационен лагер, който свидетелствал против Айкман. Един филмов клип от процеса на Айкман през 1961 г. показва Динър да върви по съдебния коридор, спирайки се за момент, за да види за първи път Айкман, откакто нацистите са го изпратили в Аушвиц 18 години по-рано. Динър започва да плаче неудържимо, после се строполи на пода, когато председателстващият служител на съда удари силно с чукчето си, за да въдвори ред в претъпканата съдебна зала.

Дали Динър е бил сподавен от омраза? Страх? Ужасни спомени? Не. Динър обясни на Уолъс, че изведнъж е осъзнал, че Айкман не е богоподобният военен офицер, причинил смъртта на мнозина. Този Айкман бил обикновен човек. „Достраша ме за мене самия“, каза Динър. „Видях, че и аз съм способен да извърша това. Аз съм... точно какъвто е и той.“

„Да - каза Уолъс накратко. - Айкман е във всеки един от нас.“ И, приятелю, докато не се сблъскаме с тази ужасяваща истина за себе си, не ще бъдем подготвени да признаем поквареността, на която е способен всеки един от нас. Ако не предприемем действия да предотвратим това, може да установим, че се подхлъзваме надолу към бездната, вършейки неща, които и на сън не сме си помисляли, че бихме могли да сторим. Науката, развитието и образованието, за които Сократ убеждавал, че ще сложат край на греха, не направиха нищо, за да подобрят моралното естество на човека. Единствено евангелието на Исус Христос може да променя сърцата.

А ти какво ще кажеш, приятелю? Пожелавал ли си някога някой да умре? Умъртвявал ли си някога репутацията на някого? Дали си част от разрешението или си част от проблема с насилието? Осъзнаваш ли невероятния потенциал за злодеяние, който съществува в сърцата на обикновените хора като теб и мен?

Не съществува начин, по който, което и да било грешно човешко същество, да може да контролира неукротимите страсти на едно необърнато сърце. Само Бог може да промени сърцето. Но дори и след като сърцето се предаде, трябва да се охранява да не се зарази наново от тези стари прояждащи страсти.

Единственият начин да останем чисти е да умъртвим страстите. В Колосяни 3:5-8 апостол Павел казва: „Умъртвете ... всичко, което принадлежи на вашето земно естество“, а после изброява страстите, за които говори: „сексуална неморалност, нечистота, похот, зли желания,... гняв, ярост, зложелателност, клеветничество и мръсен език“. С други думи незаконен секс и насилие.

Но как е възможно това? По какъв начин да умъртвим

нещо? *Като го оставим да гладува.* Тези самоунищожителни страсти не могат да виреят без подхранване.

Христос каза, че „от сърцето“ излизат „зли мисли, убийство, прелюбодейство“ (Матей 15:19). Отделните актове на грях са просто симптоми на една по-задълбочена болест, гноясваща в сърцето.

Така че не бихме могли да си позволим да храним болестта. Вътре в теб има един огън, никога не поставяй в близост бензин, понеже ако направиш това, ще последва експлозия и ще изпаднеш в опасност. Винаги когато четеш някакъв вид романи или гледаш определени програми или филми, ти подхранваш греховното естество. Когато четеш филмовите реклами или дори част от докладите, ти подхранваш греховното естество. Ти добавяш гориво в пламъците. В общество на повърхностни преживявания, възбуждане на страстите и съблазън, в каквото живеем, очите трябва да се контролират.

Ето защо Давид каза в Псалм 101:3: „Не ще поставя нищо нечисто пред очите си“. Той научи този горчив урок при случая с Витсавее. Давид изгуби четири деца поради усложненията, възникнали в резултат на греха му. Колко ужасна цена за заплащане заради блуждаещите очи! И така той даде обет: „Не ще поставя нищо нечисто пред очите си“.

Приятели, не подхранвайте звяра в себе си, като гледате насилие и нечистота от телевизионния приемник. С Божи-ята помощ можете да подложите тези нечисти страсти на глад до смърт. Когато се натъкнете на нещо по телевизията, което разрушава собствения ви етичен кодекс, сменете канала. И си осигурете добро дистанционно управление, което може да издържи доста натискане, понеже често ще ви се налага да прещраквате каналите! А още по-добре,

използвайте бутона за изключване.

Въпреки това обаче, всичко е напразно, ако не предадете живота си на Христос. Не може да подложите на глад греха в живота си, докато Исус Христос не поеме контрола и старите неща не станат нови. Трябва да се родите отново! Когато това стане, Исус ще постави в сърцето ви ново желание за духовните неща, така че ще обикнете това, което някога сте ненавиждали, и ще намразите това, което някога сте обичали.

Глава 4

КОГАТО ГРАБЛИВИТЕ ПТИЦИ СЕ ЗАВЪРНАТ У ДОМА ЗА ПОЧИВКА

Рано през 1993 г. получих много тъжно писмо в „Гласът на пророчеството“ от една майка, загубила сина си заради насилие. Тя пишеше:

„Синът ми беше на 16. Излезе да играе на топка и влезе в спор с едно момче, член на банда. Този бандит извадил оръжие и стрелял шест пъти по сина ми по веднъж в главата, сърцето, стомаха, крака и два пъти в лявата ръка.

След смъртта на сина ми, една много брутална и насилническа смърт, аз се научих повече да се доверявам на Бога, да завися от Него. Сега съм сама

¹ Уилдмън, *Нашественици*, стр. 76

² Тамара Джоунс, Новият унищожителен кошмар на Германия, Лос Анджелис Таймс Мегъзин, 7 март 1993 г., стр. 16

³ Лоуъл Бланкфорт, Обучаване на децата как да мразят и убиват, Парадайз, Калифорния Поуст, 7 януари 1986 г.

⁴ Саймън Уизентал, Далас Таймс Херълд, 22 април 1979 г.

с 11-годишната си дъщеря.

Ще имаме процес на 17 февруари 1993 г. Моля ви да се молите за мен и семейството ми, Бог да ми даде повече сила и да бъде Неговата воля.“

Каква трагедия! Студията на „Гласът на пророчеството“ са на около един час път от центъра на Лос Анджелис, така че епидемията на насилието ни засяга местно. Нека насочим вниманието си изцяло към проблема с него, доколкото той се съотнася с медията в този голям американски град.

Бунтарите на Лос Анджелис през 1992 г. оставиха черно петно върху репутацията на града. Но проблемите на Лос Анджелис не са единствени. Всъщност в някои други американски градове има повече насилие, ако съдим по криминалните им статистики. Лос Анджелис поне осъзнава проблема си, на някои други градове тепърва предстои изведнъж да се събудят. Ако не обуздаваме апетита си за насилническо удоволствие, тогава размириците на Лос Анджелис са само едно предвкусване на предстоящите неща.

Докато осъзнаваме проблема, нямаме желание да го проследим в корените му. След като изслушах всякакви диагнози на медията и учените глави за болестите на Лос Анджелис, се изумих колко са слепи мнозина от тях, според които можем да разрешим сложните проблеми с повече пари за това. Наивно смятаме, че размириците в града са симптом за болест, която може да се разреши с федерална щедрост. За нещастие хипотезата за „криминалност поради бедност“ не проработи: Лос Анджелис

Таймс докладва, че бедността е спаднала с 42% от 1960 г., докато криминалността на насилието се е повишила с удивителната цифра от 737%.¹

В едно отношение Лос Анджелис се различава от другите големи градове по отношение на проблема с криминалността: областта на Лос Анджелис е дом за империята на медията, която изнася упадък и насилие. Мислещите хора се чудят дали някои от проблемите на Лос Анджелис не започват в собствените му студия.

Вземете под внимание историята на Дженифър Джордан. Тя била убита на парти през 1991 г. в Лос Анджелис, минавайки покрай една престрелка. Тя минала по пътя точно в онзи момент, когато гангестер се опитвал да си разчисти сметките с членовете на съперническа банда, за които се е предполагало, че са на паритето. След като натисналият спусък младеж бил осъден на четиредесет години затвор, бащата на Дженифър, Чък, овладял яростта си и започнал да посещава бандите на тяхна почва, за да разпространява вестта, че насилието е безмислено. И за първи път те започнали да слушат.

Тогава Чък установил по какъв начин е започнало всичко. Бандите му разказали, че всичко започнало с филма „Кръстникът“ преди около петнадесет години. Престрелките от кола не са били почетена за времето си традиция за бойните действия на уличните банди, докато Джеймс Каан се унесъл по гангестерите, стрелящи от колите си по сребърния екран. Гангестерите смятали това за хладнокръвно. Така че сега, след толкова много невинни жертви, Лос Анджелис жъне трагичните резултати от артистичната безотговорност на Холивуд.²

Това е един пример за начина, по който една специфична трагедия може да се ускори отчасти от една специфична

вест на омраза. Ето един пример, от който ще изтръпнете още повече.

Албумът на Айс Кюб, „Смъртен сертификат“, се оказва един от бестселърите, издадени през 1991 г. Той си навлеche сериозна критика по време на дебюта си поради това, че бе включил песен, наречена „Черната Корея“, чиито стихове казвали следното: „И така обърни внимание на черния юмрук или ще опожарим магазина ти на крисп“. Художникът представил песента пред Лос Анджелис Таймс като „едно предупреждение към корейците със силни, заплашителни думи“. Ако нещата не се оправят, ние ще опожарим до основи магазините им. Когато песента била пусната, Гари Ким от корейско-американската коалиция попитал: „Ако магазин със съдържател кореец бъде опожарен до основи, чудя се дали Айс Кюб ще поеме отговорността за такъв един акт“.³

Шест месеца по-късно разгневени размирици от Лос Анджелис превърнали мрачното видение на Айс Кюб в реалност, унищожавайки на клата няколко стотици корейско-американски бизнеса.

В една наскорошна лекция в университета в Стратфорд, Айс - Ти, неизвестен автор на песента „Коп - убиец“, се хвалел за времето, когато бил член на банда в Лос Анджелис, където „направил целите девет ярда“, включително и престрелките от автомобили. Той казал, че размириците в Лос Анджелис са „голямо нещо“ и „най-щастливият ден в целия ми живот“.⁴

Хората, които публикуват стихове, филми и книги за насилие, винаги са отказвали да приемат призивите за отговорност, обръщайки се към първата поправка на конституцията на Съединените Щати, която се застъпва за правото на свобода на изразяване.

Всички сме съгласни, че първата осигурителна поп-

равка за свобода на словото и религиозна свобода е едно от най-добрите постижения на западната цивилизация. Ако сте американски или канадски гражданин, можете да критикувате ръководителя на страната си, според желанието на сърцето си, без никой да дойде да почука на вратата ви посреднощ с покана, на която не бихте могъл да откажете.

Въпреки това обаче с привилегиата идва и отговорността. Правото на свобода на изразяване не е абсолютно. Ето някои видове изразяване, които, според съда, не са под опеката на първата поправка: лъжесвидетелстване, клевета, издаване на военни тайни, сексуален флирт, религиозно вътълпяване (индоктриниране) в обществените училища, мошенически реклами и накрая, а и най-уместно за дискусиата ни, сквернословие и подстрекаване към насилие.

Да поговорим за подстрекаването към насилие. На 11 януари 1993 г. Върховният съд на Съединените щати остави законна история, като отказа да опровергае присъда за щети на \$ 4.3 против едно списание за това, че е отпечтало класифицирана реклама, довела до заговор за убийството на бизнесмен от Атланта.

Историята е следната: през 1985 г. списание „Съдбоносен войник“ публикува една реклама от безработен виетнамски ветеран. Озаглавена „Пушка под наем“, рекламата не е имала за цел незаконна дейност, тя просто заявява: „да се вземат под внимание всякакви професии“. Въз основа на тази реклама човекът с пушките бил нает да убие Ричард Браун в Атланта. След като хванали убиеца и го осъдили, семейство Браун дали под съд списанието, като били възнаградени с \$ 4.3. По иск апелационният съд на Съединените щати в Атланта подкрепил възнаграждението, като заявил, че издателят може да се заведе под

отговорност за една реклама, която представлява „съвсем ясно разграничаващ се, необмислен риск за вреда на обществото“. Списание „Съдбоносен войник“ апелирало към Върховния съд, твърдейки, че управлението на съда „отваря вратите за безпрецедентни накърнени съдебни процеси против издателите“. Но Върховният Съд не ги послушал.⁵

Би ли могло това да е началото на един нов ден? Възможно ли е публикуващите омраза да бъдат призовани да дадат отчет за своята безотговорност?

В средата на 1991 г. един човек бе убит, а още две души ранени в резултат на насилие, провокирано от пускането на филма „Бойзн дъ худ“. Няколко собственика на кинотеатри го спряха, но Холивуд пък отказа. И този филм допринесе за насилието на размирниците в Лос Анджелис. През април 1992 г. младеж в Калифорния завел дело за нараняванията, които претърпял в резултат от насилие проявено след пускане на един колумбийски филм.⁶

Днес може да се приеме, че филмите са една от най-смъртоносните индустрии на нацията, увеличаващи значително броя на страдащите по света. Дори и в момента студия изхвърлят непрекъснато токсичен отпадък, който ще им струва милиони долари, и ще доведе до агонията на хиляди жертви.

О, Лос Анджелис, градът на ангелите, докъде стигна!

Това е един страшен свят, нали? Може би живеете в област с широко разпространено насилие. Може би живеете в страх. Не бих желал да ви оставям с това чувство, затова позволете ми да споделя с вас един от моите любими откъси от Писанието: Псалом 91. Това е едно чудесно обещание, което може да изисквате, ако обичате Бога:

„Който живее под покрива на Всевишния, той ще пребъдва под сянката на Всемогъщия. Ще казвам за Господа: „Той е прибежище мое и крепост моя, Бог мой, на Когото уповавам“. Защото Той ще те избавя от примката на ловеца и от гибелен мор, с перата Си ще те покрива и под крилата Му ще прибегнеш; Неговата вяност е щит и закрила, няма да се боиш от нощен страх, от стрелата, която лети денем, от мор, който ходи в тъмнина, от погубел, който опустошава сред пладне. Хиляда души ще падат от страната ти и десет хиляди до десницата ти, но до тебе няма да се приближи; само с очите си ще гледаш и ще видиш възмездие на нечистивите. Понеже ти си казал: „Господ е прибежище мое“ и си направил Всевишния обиталището си, затова няма да ти налетни никакво зло, нито ще се приближи язва до шатъра ти. ... „Понеже той е положил в Мене любовта си, казва Господ, затова ще го избавя, ще го поставя в безопасност, защото е познал името Ми. Той ще Ме призове и Аз ще го послушам, с него ще съм, когато е в бедствие, ще го избавя и ще го прославя; ще го наситя с дългоденствие и ще му покажа спасението, което върша“ (стихове 1-10; 14-165).

Глава 5

ОТХВЪРЛЯНЕ НА МИЛОСТТА

Нощта на 30 септември 1973 г. е. Блещукащите екрани на американските телевизионни приемници донасят нощното развлечение на нацията. По един от каналите тече неделният вечерен филм. Виждаме банда млади гангстери,

бродещи по улиците. Те се натъкват на някои от забравените хора на града – алкохолици, спящи при входните прагове, пияници, които ровят из боклукджийските кофи за храна. Обзети от садистичен импулс, младежите решават да се позабавляват. Те поливат нещастните същества с бензин, палят клечка и гърлено започват да се смеят, като наблюдават човешките факли, кривещи се в агония.

Докато милиони зрители може да възприемат това за забавление, за неколцина зрители това служи за вдъхновение. Два дни по-късно 25-годишната Евелин Уаглер се връщала с бензинова тубичка обратно при спряната си на

¹ Лу Ковен, Боклукджиите отново са тръгнали след човека в синьо, Лос Анджелис Таймс, 11 май 1992 г., стр. Б 9

² Денис МакКарти, Баштата на една жертва споделя скръбта и надеждата си с местните членове на банди, Дейли Нюз, 10 февруари 1993 г., стр. Д 3

³ Медведев, Холивуд, стр. 341

⁴ Ричард С. Падък, Айс -Ти говори сякаш е пред студенти по право в Станфорд, Лос Анджелис Таймс, 22 февруари, 1993 г., стр. Ф 2

⁵ Дейвид Г. Сейвидж, Списание, заведено под отговорност за реклама, довела до убийство, Лос Анджелис Таймс, 12 януари 1993 г., стр. А1

⁶ Стефан Стон, Насилието по филмите и докладите: има ли законно ограничение? Рилиджън, февруари 1993 г., стр. 24

Бостън стрийт кола, когато била заобиколена от шестима престъпника. Нанесен ѝ бил побой, била завлечена на усамотено място, като ѝ заповядали да изпразни бензиновата туба върху себе си. След като подхвърлили запалена клечка, момчетата избягали. След няколко часа Евелин Уаглер починала в бостънската болница.

Три седмици по-късно една друга група тийнейджъри разиграли същата сцена от същия онзи неделен вечерен филм на улица „Маями“, като излели леснозапалима течност върху трима пияници, спящи зад една незаета сграда. След като хората се подпалили, пламъците се примесили с шумния смях на тийнейджърите в страховит хор.¹

За нещастие това не са откъслечни случаи. Заглавията са изпъстрени и с други примери за почти хипнотезиращото влияние на насилието по телевизията върху лунатичните крайности на обществото ни. Асоциацията на пилотите по въздушната линия признава това за проблем. След всяко едно драматично описание на похитители на самолети по телевизията, трябва да се очаква изблик на похищения за изпробване на видяното в действителност.

През 1996 г. филмът на Род Стерлинг „Думсдей флайт“ бе показан по националната телевизия. Във филма един терорист, похитител на самолети, поставя бомба в самолет, за да започне да пада, ако навлезе под определена височина. След като самолетът се отделил от земята, човекът телефонира на компанията с предложение да разкрие къде е скрита бомбата в замяна на огромен откуп. След първото представяне на филма асоциацията на пилотите по въздушната линия бурно се противопоставила от страх да не би някой лунатик да се вдъхнови да го имитира. Не

им обърнали внимание.

Преди приключването на филма по въздушната линия се получило телефонно обаждане за заплаха с бомба. В рамките на 24 часа били направени още четири телефонни обаждания с бомбени заплахи, а до края на седмицата при различни въздушни линии пристигнали още осем такива обаждания.² Пет години след това същият филм бил излъчен в Австралия със същия резултат. Квантовите самолети трябвало в крайна сметка да заплатят 500 000 \$ откуп, за да запазят живота на 116 пътници на борда при полет за Хонг Конг.³

Това е трагичният резултат от насилието по телевизията по отношение на една малка част от населението, която има склонност към престъпността. Но какво ще кажем за нормалните деца? Какво показват научните проучвания? Ще подлъже ли насилието и агресията на екрана децата така, че да станат по-големи насилници в реалния живот?

Уолтър и Левелин-Томасая съставили тест, за да определят дали гледането на филм ще подведе младия човек да причини болка на някой друг. На група гимназисти показали филмова сцена на бой с ножове. Друга група видяла филм, показващ юноши, ангажирани със съзидателни дейности. В началото и в края на участниците в експеримента било казано да дадат електрически удар на друг човек, като наказание за грешки, допуснати при обучаващ тест. Изгледалите филма с насилническо съдържание, неизменно желали да дадат по-силни удари, след като изгледали филма, отколкото преди да го изгледат. Те били и по-агресивни от групата, проследила назидателния филм.⁴

Но дали този тип агресивно поведение се задържа за повече от няколко минути? Проучванията на Дейвид Хикс

демонстрираха дълготрайното задържане на възприетата агресия. Две групи деца в предучилищна възраст изгледали филм с агресивно съдържание. След това изследователите позволили на едната група да живее в продължение на шест месеца без каквото и да е нещо, което допълнително да им напомня за това, което са видели в десетминутния филм. При втората група не настъпило никакво подновяване в продължение на осем месеца. Установило се, че и двете групи деца, изгледали агресивния десетминутен филм, възпроизвели почти половината от враждебнонастроените действия, видени преди месеци.⁵

Едно дългогодишно проучване на изследователи от университета Илиноа обхващало 400 деца в продължение на повече от 20 години. Д-р Л. Роуъл Хюзман и д-р Леонард Ерн установили, че децата, гледали много насилие по телевизията на осемгодишна възраст, неизменно били по-склонни да извършват престъпления или да бъдат привлечени в насилие над децата или семейния партньор на 30-годишна възраст. Когато публикували откритията си през 1984 г., докторите написали: „Вярваме, че ... многото показване на насилие по телевизията е една от причините за агресивното поведение, престъпността и насилието в обществото. Насилието по телевизията въздейства на младите от всички възрасти от двата пола, на всички социалноикономически равнища, както и на всякакво ниво на интелигентност. ... Не би могло да се дефинира или обясни по друг начин.“⁶

Професор Джордж Комсток от университета Сиракус рецензирал проучване във връзка с насилието по телевизията и филмите в една книга от 1988 г. „Насилието на младежите“. Той установил, че едно голямо болшинство от тези проучвания индикират вредни въздействия.

Д-р Виктор Клайн от департамента по психология в утайския университет твърди, че едва ли е случайно съвпа-

дение това, че обществото на Съединените щати е с най-развита престъпност в света, както и че има най-високо ниво на насилие чрез медията в сравнение с която и да е друга нация. Клайн заявява: „Не смятам, че всеки честен зрител ... може да отрече, че медиите са важен приносител за проблемите с насилието в обществото ни“.

Клайн казва по-нататък: „Повторното гледане на насилие също прави зрителя безчувствен... С преповтарянето то става все по-приемливо... Изгубваме способността да забелязваме жертвата.“⁷

Няколко поколения американчета са отглеждани с диетата на садистичното забавление. Не е чудно, че насилието взема връх във времето. Американците са склонни да се тревожат за бедствията на околната среда, като например азбеста, който може да увреди белите дробове, а игнорират изготвянето на вредни програми, които могат да унищожат психиката. Дори токсините, които представляват странична заплаха за тялото, са обект на бурни протести. Как можем да сме дотолкова наивни и незаинтересовани по отношение на моралните и емоционалните токсини, които разрушават националната ни душа?

Преди едно поколение в книгата си „Тази отвратителна сила“⁸ К.С. Луис наведе на мисълта, че първата стъпка към окончателното „отхвърляне на човека“, чрез която той имаше предвид премахването на моралното естество у човека, ще представлява един безусловен процес, съставляващ „потъпкване на всички дълбоко залегнали антипатии“.

Опасението на Луис става реалност. Филмите на ужасите често пъти съпоставят сцени на отвратително насилие с тихи и мирни сцени от всекидневния живот – практика, подобна на техниката за притъпяване на чувствата, из-

ползвана от психотерапията, за да помогне на хората да преодолеят фобиите си. По този начин филмовата индустрия лекува милиони млади американци от антипатиите им спрямо насилието и кръвта.⁹

Днешните филми на насилието са създадени по такъв начин, че да пораздат не съжаление към жертвата, а удоволствие и ожесточеност. „Насилието по екрана сега пише Майкъл Медведев се използва преди всичко като покана към зрителя да се понаслаждава на чувството да се убива, да се нанася побой и да се малтретира“.¹⁰ Предполагам, че един от най-ефективните начини да се прогони милостта от човешкото сърце, е неизменната диета с филми на насилие.

Днес магнатите в медията изместиха „индустриалните крадци барони“, като главни експлоататори на човешките слабости. Холивуд минира до основи душата на американеца. „Също като важните личности с наркотиците пише синдикатът журналист Дон Федер телевизионните изпълнители произвеждат убийствена отрова за пазара. Без значение е в чии вени се влива тя, нито е от значение разяждащото ѝ влияние върху обществото ни, докато кръвта пари продължават да са в оборот.“¹¹

Но има и добри новини. Част от отрицателните публикации срещу насилието започват да оказват въздействие. Различни групи граждани притесняват рекламодателите, използвайки почетната американска традиция на бойкота, както и чрез писма до спонсорите. Част от най-големите „закупчици на насилие“ са съгласни да съдействат за редуцирането на лавината от безплатно насилие, слушано и гледано по въздушните вълни. И наистина, Холивуд се чувства така притиснат, че отговаря обратно с реклами

на цели страници, защитавайки правото си на свобода да се изказват, докато същевременно подкрепя съдебни процеси срещу тези застъпнически групи с намерението да ограничи тяхната свобода на речта.

Това не е ли иронично!

Тютюневите компании все още отричат, че цигарите причиняват рак, а Холивуд все още отрича, че насилието по видеото размножава хулиганството в действителния живот. Е, аз няма да го купя.

Глава 6

КОГАТО ПОСЛЕДНИЯТ РЕД НЕ Е

Винаги когато някой нажежи положението на Холивуд, медийните магнати имат готови отговори срещу обвиненията. Да разгледаме тези стандартни отговори.

„Изкуството имитира живота! - казва Холивуд. - Ние просто го разказваме такъв, какъвто е.“ Но камерата избира върху кои аспекти от живота да фокусира вниманието, а фокусът обикновено не е върху нормалното и здравословното, а върху гнусното и низкото, като резултатът е грубо обезобразяване на реалността, което развращава. „Когато „Кръстникът“ се появи за първи път на екрана, казва артистът Джоу Мантегна, убийствата от местните гангстери се повишиха с 10%. Момчетата имитираха изкуството повече, отколкото изкуството имитираше тях.“¹

Казват си го такова, каквото е? Не, не е вярно. Телевизията не ни дава реалността, а едно нейно болнаво изопачаване. По телевизията криминалността е обрисувана 55 пъти по-често, отколкото се случва в действителния живот², докато специфичният акт на убийство се представя на ниво почти хиляда пъти по-високо от реалното му

¹ Х.М. С. Ричардс младши, *Насилието по телевизията*, стр. 34

² Франк Манкиевич и Джоуел Суердлоу, *Дистанционното: телевизията и манипулацията в живота на американеца* (Ню Йорк: Тайм Букс, 1987 г.), стр. 1, 14

³ Ричардс, *Насилието по телевизията*, стр. 15

⁴ Р.Х. Уолтърс и Е. Левелин - Томас, *Канадски журнал по психология*, 1963 г., N 3, стр. 525-530

⁵ Ричардс, *Насилието по телевизията*, стр. 17

⁶ Медвед, *Холивуд*, стр. 184

⁷ Уилдмън, *Нашественици*, стр. 76

⁸ К. С. Луис, *Тази отвратителна сила* (Ню Йорк, Макмилан), 1946 г., стр. 203

⁹ Предложено от Мириам Мидциан писмо към издателя, *Нюзик*, 19 март 1990 г., стр. 13. Мидциан пише от Ню Йорк, Н. Й., отреагирайки на статия на Джон Русо *Филмовата лента срещу действителното насилие*, 19 февруари 1990 г.

¹⁰ Медвед, *Холивуд*, стр. 191

¹¹ Дон Федер, *Телевизионните екзекутори, произвеждащи убийството*, синдикат на наследствените черти, 23 август 1989

разпространение в света.³ По телевизията незаконният секс на практика няма никакви последствия, като например венерически болести, СПИН или забременяване. По телевизията почти никой не ходи на църква, при все че според издание на Нюзик от януари 1992 г. 40% от американците посещават богослужения всяка седмица пет пъти повече отколкото ходят да гледат филми.⁴

В действителния живот 90% от американците се идентифицират с християнството, на екрана няма никаква продължителна серия в ситуацията на съвременното време с поне един-единствен човек, идентифициращ се като християнин. Повечето филмови герои, идентифициращи се като християни, са луди. Подобно на това повечето бизнесмени са обрисувани като престъпници.

В действителния живот пушенето намаля драстично, но не и на екрана. През 80-те години на XX в. на екрана 57% от главните герои с висок социалноикономически статус бяха пушачи, в действителния живот числото е само 19%.⁵ Да благодарим на Холивуд за това, че лансира индустрия, която убива много повече от хиляда души на ден само в тази страна.

Ето още един от отговорите на Холивуд: „Ако не ви харесва филма, просто изключете телевизора“. За нещастие това не действа. Преди няколко години майка с малката си дъщеря гледала филма „Роден невинен“. Когато започнала сцената, в която младо момиче било брутално изнасилено с дръжката на плунжера, майката изгасила телевизора. След няколко дни малката ѝ дъщеря била изнасилена с бутилка от бира от група момчета, гледали случая по телевизията, които обаче не изгасили приемни-

ка. Изключването на телевизора не помогнало на тази невинна жертва.⁶

Да се справяме с проблема с насилието по телевизията, като казваме: „Ако не ти харесва филмът, просто изключи телевизора“, е като да се справим с проблема с наркотиците, като кажем: „Ако не ги искаш, просто не ги купувай“.

Друг един от стандартните отговори на Холивуд винаги, когато са критикувани за злото, което показват, представлява нещо подобно: „Ние просто даваме на хората това, което искат. Продуктите ни отразяват вкуса на средния американец.“

Разбира се, може да се спори за това, че корпорациите би трябвало да упражняват свободата си с чувство за отговорност, като поддържат определени стандарти в отношенията си с публиката. И търговците с наркотици дават на купувачите си това, което те желаят, но не го приемат като оправдание за поведението си.

Въпреки всичко да оставим това настрана. Да проучим дали наистина е вярно, че Холивуд просто отразява вкусовете на средния американец. Дали филмовата индустрия не действа просто с мотив да доведе до максимум своята изгода?

Удивителният отговор, който филмовият критик Майкъл Медвед ясно изтъкна в книгата си „Холивуд срещу Америка“, е „Не“. Смайващата истина е, че Холивуд изявява предпочитание към поквареното въпреки факта, че покварата е идея за губене на пари! Холивуд не продава продукта просто за печалба, той разгласява една житейска философия, една идеология на злотворност, като желае да изгуби милиони в процеса.

Знам, че изглежда трудно за вярване, така че да пог-

леднем фактите.

До 1967 г. църквата и Холивуд имаха добри работни взаимоотношения. Студията вярно се придържаха към един морален кодекс, който бе наложен от религиозните ръководители.

Но през 1967 г. Холивуд изостави „парализиращите“ ограничения на стария производствен кодекс. През тази година американските филми привличаха средна седмична публика, казва Медвед, от само 17,8 милиона в сравнение със средно ежеседмичните 38 милиона, които ходели на театър само една година преди това! За период от един-единствен месец повече от половината от филмовата публика изчезнала дотогава това е най-големият едногодишен спад в историята на бизнеса с движещите се картини.⁷ Изглежда на американците не им се е понравила новата мътилка.

Този прочит на ситуацията се потвърждава от анализ на това каква сума пари колко различни вида филми правят. Преди книгата на Медвед общоприетото мнение бе, че филмите с подчертан акцент върху секса и насилието правеха повече пари отколкото тези, които представят стандартния семеен живот. Изненада! Не е така! Според Медвед:

Един анализ на всичките 1010 домашни комюникета, регистрирани в изчерпателната база данни при Робърт Кейн Кънсалтинг Асоушиейтс между 1983 и 1989 г., демонстрира едно драматично и непогрешимо предпочитание у публиката към материал с ориентация към семейството. През този период всички „G“ филми придобиха общо в театралните каси \$ 17.3, докато заглавията „PG“ спечелиха една

средна цифра от \$ 13.0 милиона. За излъчванията на „PG-13“ броят намалял рязко на \$ 9.3 милиона, докато „R“ картините възстановили една даже още по-покъртителна средна сума от \$ 8.3 милиона.

В отговор на тази неотклонна тенденция през цялото десетилетие човек може с право да очаква, че Холивуд ще приспособи дохода си и ще редуцира нивото на секса, насилието и грубия език, така че по-малко филми да се наредят сред филмите „R“. Вместо това служебни фигури от Моушън Пикчър Асоусийшън в Америка показват, че процентът на филмите „R“ драматично нараснал от 46% през 1980 г. на 67% през 1989 г.⁸

Макар Холивуд да прави все по-малко пари с безвкусицата, която произвежда, той продължава да произвежда все повече боклук. Дали директорите на студията са некомпетентни? Не. Работата е там, че за тях има нещо по-важно от парите: да обърнат американската публика към техния начин на мислене.

За пример ще сравним участието на два филма. Филмът на Мартин Скорсиз „Последното изкушение на Христос“ разгневи евангелските християни. Изпълнен със секс, насилие, изопачени истории, както и с богохулство, той получи най-разточителната реклама преди излъчването си в съвременната история на движещите се картини, като бе посрещнат с най-възторжени цензурни резюмета от страна на критиците. И все пак с цялата тази реклама той загуби около десет милиона долара.⁹

Да сравним с това филма от 1990 г. „Викът на Китай“, финансиран от осведомителната мрежа Траинити, една сърцераздирателна история за млада майка в процес на

религиозно обръщане, която претърпяла брутално преследване в ръцете на комунистите китайци. Без каквито и да било известни звезди, както и фактически без никакъв рекламен бюджет, „Викът на Китай“ привлече по-голяма публика, отколкото най-големите филми като „Роки V“ и „Годфелас“ или „Хищник II“, които многократно бяха излъчвани. Този филм спечели точно толкова пари, колкото загуби „Последното изкушение на Христос“ десет милиона. „Викът на Китай“ бе съвместна продукция на Тим Пенланд, уважаван член на Холивуд, който се отказал от положението си на консултант при Юнивърсал за филма „Последното изкушение на Христос“.¹⁰

Виждаме същия пример при телевизионните сериали. „Козби шоу“ е един оазис в пустинята. Семейството от телевизията ходи на църква! Спомням си една от програмите им, които показва Фелиция Рашад да взема участие в религиозна служба и да пее вдъхновяващо соло в хора. Популярността на „Козби шоу“ показва масовото харесване на консервативни програми. За няколко години този филм привлече повече зрители отколкото която и да било друга история по телевизията. За нещастие и той вече си замина.

За периода от последните десет години главните студия се подхлъзнаха в неплатежоспособност. През 1984 г. трите главни телевизионни мрежи направиха кумулативна печалба от \$ 3800 милиона. До 1988 г. тя беше спаднала на \$ 400 милиона. Днес тя е по-малко от нула.¹¹

Главните счетоводни книги ни казват, че Холивуд е изгубил досег с идеалите на Америка, както и че американците са се разболели от зловонието, излъчващо се от студията.

Разрешението не е правителствено цензуриране, а ико-

номически наказания. Макар парите да не са крайната подбуда за Холивуд, все пак те са много важни. Най-добрият начин да се отървем от този „рак“, казва Ан Ландърс, е да се бойкотират спонсорите. „Пишете до мрежите, които излъчват този потресаващ материал, и им кажете, че няма да настройвате приемателите си на техните станции, докато продължават да показват подобни филми. После се обърнете към спонсорите. Пишете им и кажете, че няма да купувате продуктите им, като им дадете да разберат заплахата ви.“¹²

Дали Холивуд ще види светлината и ще промени сърцето си? Не се обзалагам за това. Но кой знае. Може би ако достатъчно хора се изкажат, нещата ще станат различни.

Глава 7

ДЕЦА НА ЕДИН ПО-ЖЕСТОК БОГ

Спорът сред философите по отношение на самоограничаването и самоугаждането е стар колкото времето. Всяка философия си има своите богове и храмове, а човешкото естество не се е променило много през хилядолетията. Техниките, които Сатана използва днес, са само видеоизменение на тези, които е използвал през историята, за да поквари и разруши цели общества.

В древни времена Божият народ отново и отново изпадаше в грях чрез поклонение на фалшиви богове. Може да ни е от помощ да разберем естеството на някои от тези лъжливи богове. Ще видим, че всъщност те са все още твърде живи и днес.

В древния Среден изток три бога се съревноваваха в претенцията си за посвещение: Молох, царят на жесто-

костта, Ваал, господарят на страстта, и Йехова, Богът на милостта и справедливостта.

Да разгледаме първо бог Молох. Поклонението пред Молох включваше ужасна жестокост. То бе свързано с човешка жертва и прокарването на деца през огън. Думата „Молох“ означава всъщност „цар“. Молох бе цар на жестокостта. Вярвате или не някои от тези практики

¹ Артистът Джоу Мантегна, цитиран от Джек Крол в *Предложението, което той не отказа*, Нюзуик, 28 май 1990 г., стр. 69

² Бригз, *Буфало нюз*, 12 септември 1988 г., стр. А-10. Също:1 Медвед, стр. 255

³ Медвед, *Холивуд*, стр. 197

⁴ Медвед, *Холивуд*, стр. 71

⁵ Марлен Симонас, *Повече пушачи по филмите, отколкото в действителност, гласи проучването*, Лос Анджелис Таймс, 12 ноември 1992 г., стр. А 14

⁶ Уилдмън, *Наишественици*, стр. 79

⁷ Медвед, *Холивуд*, стр. 283

⁸ Медвед, *Холивуд*, стр. 287

⁹ Медвед, *Холивуд*, стр. 49

¹⁰ Медвед, *Холивуд*, стр. 334

¹¹ Медвед, *Холивуд*, стр. 5

¹² Ан Ландерз, *Чикаго трибюн*, 15 юли 1991 г.

преживяват действително пробуждане днес.

След това да видим ваалимите. Такива имаше много. Думата „ваал“ означава „Господ“, а Ваал бе господарят на страстта. Той бе считан за източник на загадъчна сила за живот и растеж. Вярвало се, че той правел житото да расте, гроздовото зърно да назрява, маслината да зрее, а детето да расте в утробата. Така че Ваал бил източникът на силата в секса да сътворява живот. Оттук и сексуалният акт се превърнал в свещен акт, посветен на Ваал, а храмовете на Ваал имали хиляди жени жреци, които били свещени проститутки. Човек се покланял, като правел секс с жената жрец.

Подобна религия оказала фатално привличане на по-ниската старана от човешкото естество, като накрая довела до пълна деградация на творението. Защо? Защото хората неизбежно ще станат като бога, на който се покланят. Хората, които се покланят на покварен бог, се покваряват. Тези, които се покланят на бог на мъздовъздаването, стават безмилостни. Когато човек няма нищо по-високо освен самия себе си, на което да се поклони, той неизбежно ще се подхлъзва все по-надолу.

Винаги когато древният Божи народ, Израил, падаше в тези принизителни практики, Бог отдръпваше благословението Си от него, така че той се сблъскваше с ужасите на войната, глада или бедствието.

Днес ние вече не се покланяме на Ваал, нито на Молох. Нямаме езически храмове, където последователите на Ваал и Молох отиват, за да бъдат въведени в тайните на секса и насието или напротив?

Да поговорим малко за киното. Може би никога не

сте го мислели по този начин, но киното е езическият дубликат на църквата, където проповедите на Сатана се проповядват през нощта с голяма ефективност от сребърния екран. Църквата си има молитвени събрания, а и театрите си имат заклинателни събирания, на които до основи се разрушават десетте заповеди, а Божията милост бива подиграна, където съвременният Молох на зверщините, както и съвременният Ваал на похотта, биват възвеличавани. Киното доставя пред очите ни вълнуващ и оживяващ трицветен процес на снимане, който е унизителен и подъл в обществото. То кара хората, които ходят да го гледат, да играят ролята на надзирател и да извличат косвено удоволствие от обрисуването на чуждата болка. В основата си киното е светска хуманна църква, църква, която не изисква никакво посвещение, не подхранва никакво приятелство, не призовава към никаква жертва, но в действителност събира приношения, предава ценности и променя поведението много ефективно.

Може би някои ще си помислят, че говоря твърде строго. Може би ще се изненадате да разберете, че позицията, която заемам, е тази на християнската църква през вековете. Всъщност някога посещаването на театър бе причина за изключване от църквата. Забележете заявлението на църковния отец Атанасий:

„Никое от децата на църквата не трябва да ходи на театър или на места за събиране, нито на някакви други езически места. Ако някой се осмели да отиде там, ще бъде отлъчен и изоставен навън, докато се покае.“¹

Един друг църковен отец, Теофилос Антиохийски, ка-

зал следното:

„Забранено ни е дори да ставаме свидетели на гладиаторска борба, да не би да станем участници и съучастници в убийството. Нито ни се позволява да наблюдаваме други спектакли, да не би очите и ушите ни да се осквернят чрез участие в песните, които се пеят там.“²

Да се върнем даже още по-назад във времето. Имало един юдейски философ на име Фило, живял в Александрия по същото време, когато Исус живял в Юдея. Ето какво казал той за театъра:

„Каква друга причина можем да си представим, че има, поради която театрите навсякъде по света са изпълнени ежедневно с неизброими множества? Хората, заробени от музикални представления и спектакли, позволяват на очите и ушите да се пренесат към необузданото; почитат свиращите на лютня и съпровождащите ги певци, както и всякакъв друг вид отпускаща мъжете и жените музика; правят свои любимци танцьори и други артисти, понеже изпълняват и застават в мекушави пози и движения; аплодирайки непрестанните войни, без да вземат под внимание собственото си развитие или това на общността си, но каквито са окаяни, прекатурват целия си живот чрез очите и ушите си.“³

Изглежда, че през цялата западна история театърът никога не се е славел с висок стандарт на моралност. Днес, когато ходите на театър, вие не сте просто зрител, а участник. Таксите, които заплащате, поддържат Холивуд.

За нещастие днес човек не може да избегне тези злини, като просто избягва театъра. Токсичният отпадък на Холивуд се излива във всекидневието ни. Днес на човек, живеещ в провинцията, не му се налага да излезе от дома, за да се изложи на упадъка на града. Сега електорното светилище стои в стаята. Така че трябва да решим само каква част от света искаме да внесем в дома си.

Това, което телевизията ни донася, е картина на едно общество, което е почти изцяло чуждо на небесното царство. Това е един свят без Бог. Трагедията е, че на много християни им е удобно в света.

В 1Петрово 2:11 Петър пише: „Насърчавам ви, като чужденци и странници на света, да се въздържате от греховни желания.“

Нека да видим това лице в лице: светът има да ни предложи отвратителен жребий повече от когато и да било. Обаче едно нещо е нередно: той не е нашият дом. Християните не би трябвало никога да се чувстват удобно в света, понеже са граждани на една друга страна, ние сме чужденци тук.

Яков 4:4 казва: „Вие прелюбодейци, не знаете ли, че приятелството със света е вражда против Бога? И всеки, който избира да е приятел на света, става враг на Бога.“

Бог ни призовава не да се откажем от света, а от приназяващите ценности и покваряващите удоволствия, които го характеризират. Първо Йоаново послание 2:16 обяснява какви са те: „пожеланията на греховния човек, похотта на очите и надуване с това, което има и прави“. Това са ценностите на света, казва Йоан. Това са също и ценностите на телевизията.

Да се откажем от света не означава да се откажем от развлечението. Това не означава да се откажем от красо-

тата. Нито означава да се откажем от образованието и обучението. Това означава да избягваме онези атракции, които поставят човека на пътя към лична и национална разруха.

Ако имаме намерението да развием и поддържаме една чиста и здравословна околна среда за семействата си, ще трябва да последваме съвета на онези добри мъже, които говореха за Бога в библейски времена. Псалмистът Давид каза: „Не ще поставя пред очите си нищо лошо“ (Псалм 101:3).

Защо за нас е толкова важно да последваме този съвет? Понеже това, което виждаме, което чуваме, което изживяваме, това и ставаме. Чрез гледане се променяме.

В книгата си „Листа от тревата“ Уолт Уитман казва това по следния начин: „Имаше едно дете, което си вървеше напред всеки ден... и първото нещо, на което погледът му се спря, на това и заприлича то ... и този предмет стана част от детето за деня или за определена част от деня ... или за много години, които от своя страна удължиха още много годишни цикли.“

Папа Александър пише следното:

„Порокът е чудовище с толкова страховита външност,

че за да се намрази, трябва да се види.

Но ако се гледа твърде често и стане познато на очите,

първо ще го изтърпим, после ще съжаляваме, а след това ще го прегърнем.“⁴

В книжката си „Звуци“ Артур Ленехан разказва история за един вид риба, чийто дом е неаполският залив в

Италия. Тази пихтиеста риба се нарича медуза. В залива има и най-различни охлюви. Когато тези охлюви са малки, медузата може да погълне един от тях. Пихтиестата риба придърпва охлювчето към хранопровода си. Обаче охлювчето се предпазва чрез обвивката си. Пихтиестата риба не може да го смели. Охлювчето се захваща към вътрешната страна на пихтиестата риба и бавничко започва да се храни от нея. Докато достигне зрелост, то изяжда цялата медуза.

Приятелю, понякога нещата, които поглъщаме, ни изконсумират. Неща, които поемаме в сърцата си, може да ги закоравят. Нещата, на които позволяваме да влязат в душата ни, може да я опустошат. Внимавайте, много внимавайте какво ще позволите да премине през очите в сърцето ви. Не позволявайте на философията на света умело и незабележимо да инфектира мисленето ви. Бог е намислил за вас нещо по-добро.

В древните времена поклонението в капищата на Молох и Ваал доведе до изстребването на тези култури. Но поклонението на Йехова, Бога на милостта, роди една култура, която съществува до днес, като носи радост на мнозина.

На чий бог сте дете?

Глава 8

УМСТВЕНИЯТ РЕДУКТОР

Какво ли са правели хората през тъмните векове преди да се сдобият с телевизора? Спомняте ли си? До 1952 г. телевизионни приемници можеше да се открият само в около 50% от домовете в Северна Америка. Хората рязко намалили ходенето си на гости и посещението на развле-

чения. Децата започнали да си лягат по-късно вечер, като отделяли по-малко време за дребните си ежедневни работи и игра. Семействата започнали да изоставят общуването. Времето за хранане било сменено, съобразявайки се с телевизионната програма. Появили се нови продукти телевизионни вечери, които можело да се проведат на открито, като обслужвали с подноси за пред приемника.

Днес повечето хора си имат телевизори, вместо водопроводна инсталация. А като заговорихме за водопроводите, инженерите по водните системи трябва понастоящем да измислят градски системи за водоснабдяване, които да се приспособят към напрежението на постъпващата вода, причинено от масовото прииждане на тоалетна вода по време на рекламите точно преди времето за телевизия. Те наричат това „прииждащият фактор“.¹

Един учен, родом от Русия, на име Владимир Козма

¹ Атанасий, *Канони*, 26

² Теофилус Антиохийски, *Ад Автоликум* 3:15

³ Фило, *Агрикултура*, 35

⁴ Папата, *Есе за човека*.

Зворикин е отговорен до голяма степен за изобретяването на телевизията, което го е направило един от най-известните откриватели на времето. Самият Зворикин не бил кой знае колко ентузиазизиран по отношение на това, което се случило с изобретението му. На деветдесет и втория си рожден ден Зворикин изразил отвращението си от тази работа: „Никога не бих позволил на децата си дори да се приближат до това нещо“.²

А какво ще кажеш ти за твоите деца, приятелю? Досега разговаряхме за проблема с насилието на екрана. Но дали това е единственият проблем, свързан с телевизията? Да предположим, че с едно изщракване с пръстите бихме могли да отмахнем всичкия секс и насилие от телевизията и филмите в Америка днес. Дали тогава телевизията щеше да е възможност за безопасно прекарване на времето? Или има някои други, по-неуловими, по-дълбоки проблеми?

В тази глава искам да поговорим за някои сериозни резерви, които имам по отношение на телевизията, като оставим настрана бляскавото превъзнасяне на секса и насилието.

Телевизионните директори биха искали да повярвате, че телевизията съществува просто за да ви развлича. Но истинското намерение на телевизията не е да ви развлича, а да продава продукти и да манипулира общественото мнение. Вследствие това е дало някои твърде тревожни странични ефекти.

Преди всичко телевизията има склонност да затъпява ума. Тя е едно умоуспокоително. Тя е склонна да намалява способността за разрешаване на проблемите и да се мисли аналитично, понеже представя техните готови

разрешения. Тя намалява способността нещата да се видят в представите и да се сътворят, понже храни младите умове с наготово изготвени представи. По този начин тя редуцира изострянето на вниманието. Учителите в детските градини и училищата казват, че през последните няколко десетилетия се наблюдава драматична промяна в учениците им. Те имат по-малко желание да учат, по-малка способност да се съсредоточават, както и повече проблеми, свързани с поведението.

Телевизията преподава ценностите на арогантността, безочливостта и неуважението към другите. Значителна част от телевизионния хумор се основава на обидата. Да се унижи някой друг е нещо много умно. По телевизията децата са по-мъдри от възрастните, така че не им дължат никакво уважение. Дори „Улица Сезам“ не учи децата на ценности като уважение към родителите и споделяне на играчките с другите.

Телевизията поглъща почти половината от времето на детето в пасивно бездействие, което би могло да се употреби за извършване на нещо полезно, за подобряване на самочувствието им. Телевизията ужасно възпрепятства индивидуалната продуктивност и растеж. Размисли за това, приятелю: ако беше посветил цялото време, което прекарваш в гледане на телевизия в изучаване на някаква малка област на познанието, днес можеше да си един от великите световни експерти по този въпрос. Едно нещо е хубаво при телевизията: лесно е да я загърбиш. Всичко, което трябва да направиш, е да изключиш телевизора, когато останалите изостават в сравнение с теб, продължавайки да гледат!

А що се отнася до самочувствието, представете си как се чувстват обикновените Джоу и Сали, когато се сравня-

ват с Арнолд Шварценегер или Ким Бейсинджър?

Телевизията набляга твърде много на изкуствени качества като външност, чар и показност. Крайните й ценности са парите, умът и красотата. Телевизията ни представя една романтична страна на мечтите, където днешното поведение няма никакви последствия за в бъдеще и където известни личности ни канят да им се наслаждаваме. В умовете на младите се инфилтрира отново и отново вестта, че, ако не притежават определени материални неща и дрехи и ако не се държат по определен начин, ще бъдат отвърхлени от обществото. Телевизията създава един изкуствен свят на красотата, блясък и вълнуващо действие аз наричам това яхта на фантазията, което кара хората да се чувстват неудовлетворени от собствения си свят, който е тъп, мрачен и скучен в сравнение с другия. Но понеже малко хора могат да се сравнят физически със звездите, които виждат по телевизията, или с техните измислени постижения, те имат ниско самочувствие и дори се ненавиждат.

Телевизията е отговорна дори и за определена част от прекалената пълнота в страната. Очевидно това не се дължи просто на факта, че пълничките закръглени хора се движат по-малко, а ядат повече. Според проучване през февруари 1993 г. в издание на „Педиатри“ самият акт на гледане на телевизия може да предизвика напълняване. Изследователи от университета Мемфист Стейт и университета в Тенеси, Мемфис, установили, че момичета от осем до дванадесет години, които гледали епизод от „Чудесни години“, една умерена програма, изгаряли по-малко калории, отколкото при лежане за 25 минути! Учените установиха, че гледането на телевизия забавя метаболизма на момичетата както с наднормено, така и с нормално тегло. „Децата или се въртят по-малко, когато гледат телевизия,

отколкото когато си почиват, казват учените, или сега внимавайте телевизията поставя децата просто в едно състояние, твърде близко до това на медитирането.“ Изследователите предупреждават, че откритията им може и да не се отнасят за програмите с насилие и секс. Но те ни помагат да си обясним защо децата, които гледат много телевизия, са склонни към напълняване повече от тези, които не гледат.³

Телевизията притъпява емоционалното ни отреагиране спрямо човешкото страдание. Тя ни учи да приемаме спокойно ситуациите, които в нормалния живот биха предизвикали сълзи, шок или бурно възмущение. Мнозина днес не се шокират от нищо и дори се хвалят с това. Но способността нищо да не е в състояние да те шокира може да е признак за притъпени емоции. Телевизията ни кара да толерираме неправдата и трагедията, без да предприемаме каквото и да било действие, а по този начин се учим на апатия, която ни прави безчувствени и по-малко способни да обичаме.

Докато намалява съзнанието ни за несправедливостта към другите, телевизията извисява съзнанието ни за неправдите, извършени към нас самите. Тя учи, че за обидите и незачитането трябва да си отмъстиш.

Поради прекомерното наблюдаване на престъпността телевизията учи, че светът е враждебно, страховито и ужасно място за живеене. Програмите на новините постоянно омаловажават добрите новини, а наблюдават на негативните. Установено е, че хората, които гледат повече телевизия, повече се страхуват.

А какво ще кажем за телевизията и алкохола? Статистиките посочват, че средният зрител ще види деветдесет хиляди случая да се пие до 21-годишна възраст, а 100 000

реклами на бира до 18 годишна възраст. Това все още е непроверено и не му се обръща внимание от страна на безотговорните мрежи въпреки факта, че 25 000 души загиват годишно при катастрофи от пиянство.⁴

При все това една друга област, която трябва да се вземе под внимание, според Ричард Дж. Нойхауз, директор на Центъра по религията и обществото в Ню Йорк Сити, е възхваляването от страна на телевизията на богатството и материализма⁵ за сметка на моралността. Загрижеността на Нойхауз е илюстрирана в откритията на Хербърт Лондон, който провел интервю с група гимназисти относно влиянието на гледането на телевизия върху собственото им социално поведение. Лондон, който работел по програма за обществено осведомително обслужване, установил, че всеки един ученик поотделно казал, че би встъпил в неморални отношения, ако това е последният възможен начин да запази функционирането на бизнеса си.

Лондон пише: „Оправдава ли целта средствата?“ „Да“ - казват авторите на телевизионните програми, „Да“ - казват и учениците, които редовно гледат телевизия ... Вестта е безкрайно ясна: неморалното поведение, което оправя нещата и разчиства сметките, е приемливо за телевизионния герой от новия век.“⁶

Един от най-големите проблеми на телевизията е промяната на моделите. Героите от киното вчера бяха по-големи от живота, днес те са по-малки, по-незначителни, по-низки от живота. Те са склонни да станат психопати, манипулатори, да упражняват насилие, да са безразборни или алчни, рядко се случва да са саможертвени. Рядко стават образци на безупречност. Те не възпяват никакви благородни идеали, към които могат да се стремят младите умове, те просто понижават общоприетия стандарт

за моралност.

Всичко казано дотук показва, че случаят с телевизията подлежи на крайно осъждане. Безразборното гледане осакатява ума, душата и тялото. Може би няма по-уместен стих в Писанието във връзка с това от Филипяни 4:8: „И накрая, братя, всичко, което е истинно, благородно, право, чисто, прекрасно, достойно за възхищение ако нещо е свършено и похвално мислете за такива неща“.

Глава 9

ПРОЗОРЦИ КЪМ ДУШАТА

Чували ли сте някога съвременната версия на 23 псалм от телеманиак?

Телевизията е пастир мой. Духовният ми растеж ще претърпи лишения. Телевизията ме кара да седна и нищо да не правя, понеже изисква всичкото ми свободно време. Тя възвръща познанието ми за нещата в света и ме държи настрана от изучаването на Божието Слово. По пътеките на леката възбуда ме води, на омагьосването, осакатяването и похотта заради забавлението, така че пропускам богослуженията и не върша нищо за Божието царство.

Да, дори и до 100 години да живея, ще продължавам да гледам телевизора, докато продължава да работи, понеже той е най-близкият ми приятел. Звукът и картината му, те ме утешават. Те приготвят забавление за мен и ме държат настрана, за да не прекарвам време със семейството си. Те изпълват главата ми с идеи, различни от изложените в Божието Слово. Животът ми прелива със спорове

и мъки.

Със сигурност нищо добро не ще дойде в живота ми, понеже телевизията не ми предоставя време да върша Божията воля; така ще живея при дявола и ангелите му завинаги.

¹ Грег А. Левис, *15 000-часовата крушка*, Кампас Лайф, октомври 1977 г., стр. 47 ф, извлечено от Грег А. Левис, „Телевизионният отпадък: какво можеш да правиш със секса и насилието по телевизията?“ (Томас Нелсън, 1977 г.)

² Гордън Никел, *Радостите на едно лято без телевизия*, Семейството на фокус, юни 1984 г., стр. 7

³ Рита Рубин, Кери Ханън и Маргарет Маникс, *Новини, които можеш да използваш, Новините на Съединените щати и световен доклад*, 22 февруари 1993 г., стр. 68

⁴ *Предишното време и пиенето*, асоциация JAFA, септември 1989 г., стр.4

⁵ Дейвид Бригз, *Мнозина отблъснати от вестта на новата „религия“ телевизията*, Буфало нюз, 12 септември 1988 г., стр. А-10. Цитирано в Рандфал Мърфри, „Експертите казват, че телевизията има опустошителни ефекти“, Асоциация JAFA, август 1991 г., стр. 5

⁶ Хърбърт Лондон, *На какво учи децата ни телевизионната драма?*, Ню Йорк Таймс, 23 август 1987 г., стр. 23. Цитирано в Рандал Мърфри, „Експертите казват, че телевизията има опустошителни ефекти“, асоциацията JAFA, август 1991 г., стр. 5

Тъжно, нали? Телевизорът твърде често се превръща в господар на този, който седи пред него. Също толкова сигурно е, че той може да те накара да се пристрастиш към него така, както към наркотиците. Той може така да те хипнотизира, че едва ли би могъл се овладееш и да го изключиш.

Едно списание в Детройт направи оферта от \$ 500 на всяко едно от 120 семейства, ако се съгласят да не гледат телевизия за един месец. От тези 120 семейства 93 казали: „Няма да стане“. Те не искали да изключат телевизора си дори срещу \$ 500!

От 27-те, които приели предизвикателството, 5 били проучени и от „Доброто поддържане на дома“. Тези пет семейства гледали телевизия между 6 и 10 часа на ден. Което означава, че разпилявали повече от половината си време, когато са будни, пред телевизионния приемник! При тях рязкото отдръпване от телевизора било съпроводено със сериозно неразположение и моментни странни симптоми. Въпреки всичко последвали много желателни резултати. Семействата играели на игри, четяли книги и правели записи. Децата взимали вечерната си вана, като поддържали форма, а някои от тях с желание започнали да практикуват уроците си по пиано. Имало забележителен напредък в творческата дейност, личния семеен контакт и търпението между членовете на семейството. Говорим за една домашна революция!

Какво се случило в края на месеца? Всичките пет семейства, които били проучени, се върнали към предишното си ниво на гледане на телевизия.

Всяко нещо, което упражнява толкова голяма мощ над

човешките умове, трябва да се проучи в светлината на това, което Исус каза в Своята проповед на планината:

„Чували сте, че е казано „Не прелюбодействай“. Но Аз ви казвам, че всеки, който погледне на жена с пожелание, вече е прелюбодействал с нея в сърцето си. Ако дясното ти око те кара да съгрешаеш, махни го. По-добре е за теб да изгубиш част от тялото си, отколкото цялото ти тяло да бъде хвърлено в пъкъла. И ако дясната ти ръка те кара да съгрешаеш, махни я. Защото по-добре е за теб да изгубиш част от тялото си, отколкото цялото ти тяло да отиде в пъкъла“ (Матей 5:27-30).

Исус каза: „Ако дясното ти око те накара да съгрешаеш...“. Думата, която Исус използва тук за „накара да съгрешаеш“, е гръцката дума *skandalon*, която обикновено се превежда „камък за препъване“ и се използва, за да се обозначи нещо като препъващото въже на един капан. Това е нещо, което препъва човека, нещо, което ни разрушава, нещо, което ни повежда към собственото ни унищожение.

Досещате ли се за нещо такова в живота си?

Някои хора се интересуват от това дали тук Исус говори буквално. Не малко фанатични вярващи са го разбрали по този начин, като са отрязвали части от телата си, за да изпълнят този текст. Аз не вярвам, че Исус е имал предвид това, макар че мнозина от нас приемат този принцип буквално, когато всъщност той се отнася за спасението на временния ни живот. Ние би трябвало да позволим на хирурга да махне белия дроб или бъбрека, или дори крака, ако е необходимо, за да се спаси живота.

Една лисица, уловена в капан, често пъти е достатъчно умна и разбира, че ако иска да живее, трябва да прегризе собствения си крак, за да избяга.

Прочетох веднъж една история за туземец от някакво африканско племе, който бил ухапан по крака от смъртоносно отровна змия. Като не знаел какво друго да направи, той взел крака си и го държал в огъня, докато го изгорил на крисп, но продължил да живее.

Също толкова много трябва да желаем и Небето. Трябва да го желаем на всяка цена. Някоя жертва не е прекалено голяма. Ако е необходимо да отмахнем част от тялото, за да спасим тялото, със сигурност би било разумно да отмахнем част от тялото, за да спасим душата, ако наистина е необходимо.

Въпреки всичко тук Исус не се застъпваше за самоосакатяването. Една от причините, поради които сме уверени в това, е, че Исус посочи за пример такива части от тялото, които съществуват по двойки в него. Какъв смисъл би имало да извадим дясното си око или да махнем дясната си ръка, след като все още ни остава по едно око и една ръка? За мен това е показателно, че Той не говори буквално.

Освен това Исус току-що бе казал, че коренът на греха не е в плътта, а в сърцето. Исус каза, че прелюбодейството не е просто акт на плътта, то е мисълта в душата. Тогава защо Исус да казва, че разрешението на този грях на похотта е да се осакатява плътта? Това би било безсмислено. Дори и двете очи да са затворени завинаги, умът все още ще е в състояние да сътворява картини, за да подхранва похотта.

Тук Исус използва хипербола, точно както и в Лука 14:26, където казва, че учениците Му трябва да намразят семействата си. Тези два стиха означават едно и също не-

що. Би трябвало да сме готови да се разделим по-скоро с обичните си, отколкото да се разделим с Христос. Ако родителите, партньорът или децата ни ни заставят да избираме между тях и Христос, трябва да им обърнем гръб, трябва, тъй да се каже, да ги намразим, за да изберем Христос. Ако ръката ни ни възпира, трябва да я отрежем и да тръгнем с Христос. Не лошите, но добрите неща трябва да се оставят, ако те се намесват във взаимоотношенията ни с Христос. Нищо, без значение колко стойностно е то, не бива да бъде допуснато да застане на пътя ни.

За мнозина, опасявам се, това, което ще ги задържи далеч от небето, където не може да влезе нищо нечисто, ще се окаже телевизията. Всъщност няма нищо нередно в една кутия, пълна с електроника. Някой дори може да извлече определена полза от нея. Но ако тя не може да се контролира така, че да ни донася само онези неща, които са чисти, благородни, препоръчителни, то тогава трябва да се остави.

Поставили ли сте си за цел небето на всяка цена? Христос казва, че е по-добре да си сакат в този живот, отколкото да изгубиш всичко в другия. По-добре да не приемаш това повишение на работата си, по-добре да загубиш този договор, който ще изисква да направиш компромис с принципите си, по-добре да отхвърлиш тази златна възможност в изкуствата, която ще те вкара в заблуда. Постави на първо място небесното царство. Какво ще го ползва човек, ако спечели целия свят, а изгуби собствената си душа?

Когато в Матей 5 гл. се говори за прелюбодейството в сърцето, всъщност се има предвид мислите ни. Грехът започва първо като мисъл. Ако бихме могли да контролираме мислите си, тогава бихме могли да ги възпрем от

превръщането им в грях. Изкушението не е грях, но след като мисълта започне да се подхранва веднъж, със сигурност грехът ще дойде.

Ние обичаме да съгрешаваме косвено, като четем романи и биографии на хора с непристойно поведение. Обичаме да извършваме прелюбодеяние, като гледаме сапунени опери. Исус говореше именно за това блуждаене на очите, когато каза да ги изтръгнем от себе си.

Йов 31:1 казва: „Направих завет с очите си да не поглеждам с пожелание на момиче“. Очите са прозорците на душата, а ние трябва да ги пазим чисти, понеже винаги, когато посадим мисъл, жънем действие, а след това навик, когато посадим навик, жънем характер, а когато посеем характер, жънем съдба. Ето защо в Притчи 4:23 е записано: „Над всичко друго, пази сърцето си, защото от него е изворът на живота“.

По какъв начин бихме могли да контролираме мислите си? Един начин, който няма да подейства, е да се изолираме от обществото, за да не ни се натрапват повече греховни мисли. Отшелниците и монасите са опитали това, като са живеели сами в пустинята. Но за свое недоумение те установили, че изкушението ги последвало и там.

Докато ние не можем да избягаме от обществото, можем да избегнем внасянето на обществените нечистотии във всекидневната си. Холивуд, подобно на библейския Вавилон, стана „свърталище на демони и на всякакъв нечист дух, обиталище на всякаква нечиста отвратителна птица“ (Откровение 18:2). Той е извор на нечистотия. Твърде малко са артистите и артистките, които се стараят да поддържат висок стандарт на моралност, като например Шарлтън Хестън, но всички те са от едно по-старо поколение. Има филми, които много хора намират за морално

извисяващи „Това е чудесен живот“, „Човек за всички времена“, „Огнени колесници“, „Красавицата и звярът“ но те са рядък случай.

Някои семейства са установили, че единственото разрешение на проблема е да се отърват от телевизора. Други са измислили творчески стратегии за укротяване на звяра.

Едно семейство е разрешило проблема, като използвало специален тип лепило, за да застопори копчето, отговарящо за канал 3. Това превърнало телевизионния приемник в монитор за VCR, заставяйки семейството да наема хубави видеокасети, вместо да храни ума си с храната по стандартната мрежа.

Друго едно семейство прикрепило телевизора си към генератора на един гимнастически велосипед, така че телевизорът да работи само когато някой върти педалите!

Един човек решил да отделя само толкова време за телевизия, колкото отделял за молитва и размисъл. Един час на посвещение му давало право на един час телевизия.

Каквато и да е стратегията ви, бъдете сигурни, че отказването от електронния наркотик няма да е лесно. Това може да е като да извадиш окото си или да отрежеш ръката си. Въпреки това обаче то ще бъде възнаградено. Ще имате един по-пълен и богат живот, повече време, за да изградите взаимоотношения с приятелите и семейството си и повече време за Бога.

А това ще бъде награда - най-добрата от всички.

Глава 10

ЕДНА ТАЙНА ЗА ПО-ДОБРИ ДЕЦА

Ако сте прочели всичко дотук, трябва да ви е станало ясно, че когато седите пред телевизионния приемник, вие

не сте просто забавлявани. Всъщност ви се промива мозъка и бивате програмирани. Ставате безчувствени за злото, карат ви първо да привикнете да толерирате, а после и да се наслаждавате на насилие, което е отвратително, естествено отблъскващо и противно за човек, който никога не е гледал телевизия.

Ефектът е постепенен, разбира се, дори неусетен за жертвата. Забелязали ли сте, когато отидете на кино в някой слънчев летен ден, колко тъмно е в салона? И ако нямаше разпоредител, щеше да ви се наложи да постоите отзад за няколко минути, докато започне да ви се струва, че тъмнината се прояснява, така че отново ви е възможно да виждате. Всичко е изглеждало нормално т.е. докато сте излезли отново на слънчева светлина и ослепителният блясък ви е накарал да покриете очите си.

И ние, християните, се намираме в същото затруднено положение. Живеем в един слабо осветен свят, в който грехът управлява без възражения. При все това ние наистина сме чеда на светлината. Трябва да откажем да се приспособим дотолкова към тъмнината на света, че да смятаме за нормална и удобна съмнителната й мъдрост.

Притъпяването на чувствителността спрямо насилието е само един от многото негативни ефекти от телевизията. Телевизията покварява морала. Телевизията оказва съблазнително влияние върху мозъка и е склонна да отслабва способността да се мисли аналитично. Телевизията допринася за изолирането и самотата, като разрушава взаимоотно-

ношенията. Може дори да ти струва някаква значителна сума ограбени пари в живота ти.

Все повече и повече интелектуалци забелязват колко гнила е храната, представяна по обикновената мрежа. Чикагският журналист Кал Томас реши твърдо в края на 1990 г. да спре гледането на мрежите. Ето обяснението му: „Те не само че изоставиха ценностите ми, но по настоящем потънаха до нивото на отпадъчен канал, разпрастранявайки най-отвратителни миризми, наподобяващи отпадъка, който изхвърлям в казана два пъти седмично.“¹

Мнозина проникателни хора осъзнават, че е по-добре да живеят без телевизия. Но в случай, че не сте подготвени все още да се лишите от телевизора или да замахнете с бухалка от бейзбол през екрана, ще ви предложи няколко неща, които ще са ви от помощ при контролиране на електрическото капище.

Никога не позволявайте на децата да гледат телевизия в спалнята си. Това ще ви затрудни да наблюдавате нещата, които те гледат, а също ще увеличи и изолацията помежду ви. Всъщност, за да им послужите като добър пример, и вие самите не трябва да имате телевизор в главната спалня. Не позволявайте на телевизора да ви ограбва от времето, което е необходимо да споделите с брачния си партньор. Избягвайте телевизора, когато гледате дете. Не му позволявайте да оказва изолиращото си въздействие в дома ви. Вместо това подарете времето си за него на семейството. Когато гледате телевизия, правете това като семейство. По време на рекламните дискутирайте ведяното. Критикувайте също тези, които изготвят рекламните. Питайте се:

„Дали наистина този продукт може да направи това? Коя емоционална нужда провокират те тук?“

Винаги когато се натъкнете на нещо, което е в противоречие с ценностите ви, сменете канала. Ще ви се наложи доста да прескачате от канал на канал.

Опитвайте се да отвикнете от телевизията. Вземете назаем християнски видеокасети. А което е още по-добре, насърчавайте децата си да четат книги. Абонирайте се за някакви списания специално за тях. Разпределете времето за телевизия въз основа на прочетените книги. Определете си семейни вечери, през които телевизорът да е извън програмата.

Ако телевизията е дотолкова тясно обвързана със семейството ви, че всички тези неща няма да подействат, то трябва да се замислите как изцяло да се отървете от телевизора. За известно време може и да претърпите симптомите на отдръпването, но семейният ви живот ще се подобри по тайнствен начин. Проучвания са показали, че броят на конфликтите в едно семейство е почти право пропорционален на количеството гледана телевизия.

Позволете ми да ви разкажа една истинска история за това какво е направила една майка с основно образование във връзка с проблема с телевизията в дома си. Синът ѝ, Бен, бил най-лошият ученик в прогимназията „Хигинс“. Докато повечето ученици били бели, Бен бил чернокож. Един от най-мъчителните дни в живота му бил денят, когато трябвало да понесе подигравките на съучениците си, след като получил добре закръглена нула на тест по математика.

Тогавашната започнали да се преобръщат за Бен. Отначало му била поставена диагноза за човек със зрителен недостатък, така че си взел очила. Степените му

се покачили от Ms на Ds. Тогава майка му изгасила телевизора. „Отсега нататък, казала тя, не можеш да гледаш повече от три програми седмично.“ Тя изтъкнала, че Бен можел или да си пилее времето пред телевизора, или да го изгаси и да го гледа само през определени дни, но не било възможно и двете.

След това тя направила още нещо, така че да утежни допълнително живота на бедния Бен. Заповядала на Бен и брат му да прочитат по две книги седмично, като й докладват за прочетеното в края на седмицата. „Книгите, казвала тя, са ключът към успеха. Вратите на света са отворени за хората, които четат. Така че моите деца ще имат успех в живота. Бен, ти ще можеш да постигнеш всичко, което си поставиш за цел.“

Постепенно неохотните пътувания на Бен до библиотеката се превърнали във вълнуващо предизвикателство. У Бен се появило желание за учене. Той минал в по-горните класове и бил отличникът на класа.

През годините в гимназията за бели на Бен му се наложило да преодолее натиска на неравнопоставеността, расовия предразсъдък, както и мононо лошия си темперамент. По време на тийнейджърството си той отдал живота си на Господа. Тогава получил стипендия за уейлския университет.

Днес, приятелю мой, д-р Бенджамин Карсън е световноизвестен главен неврохирург при университета Джон Хопкинс. Историята му е разказана в книгата „Надарените ръце“. И, да, той се появи по телевизията, точно както прогнозирала майка му.

Опитността на Бен не е единствената. Около преди 25 години една майка от Манхатън гледала двете си деца в предучилищна възраст да седят пред телевизора, гледайки

„Семейство Флинстоун“ и „Аз обичам Люси“. За първи път тя забелязала наподобяващото транс втрещване и вторачените очи на децата си. Телевизорът ги бил превърнал във временни автомати. „Това ще е фатално - помислила си тя. - Те не изглеждат така, както в нормални житейски ситуации.“

И така Мари Вин започнала да прави проучване, в края на което написала книгата „Електрическият наркотик“, издадена през 1977 г. Десет години по-късно тя публикувала книгата „Изключване на електрическия наркотик“, в която дава рецепта как да изключим хипнотизиращия телевизор, като го заместим с различни други дейности, които стимулират мозъка и го карат да развива способността да мисли критично.

Макар съпругът ѝ да бил автор на документални филми, почетен с присъждането на награда, двойката изключила телевизора в дома си. Днес синът Стийв е професионален цигулар, а Майк е журналист, който издаде книга още като тийнейджър.

Разбира се, не всяко дете, което израства без телевизор, ще се развие точно по този начин. Но шансовете за успех до голяма степен се покачват. Всъщност очаквам някой да проведе проучване, което да покаже, че един от най-добрите индикатори за бъдещия успех на ученика е липсата на телевизия в дома.

Някой ще каже: „Но телевизията е образователна. Някои от тези шоу-програми са важни комуникационни точки, а ние не можем просто ей-така да загърбим действителността, трябва да застанем лице в лице с тези неща. Ако не съм в течение на последните шоу-програми, хората ще ме вземат за наивен.“ Е, добре, приятелю, всъщност понякога е по-добре да си наивен. Павел казва в Римляни

16:19: „Искам да сте мъдри за това, което е добро, и невинни за това, което е зло“. Съществува познание, което покварява и отравя изворите на радостта.

Приятелю, не продължавай да отпиваш по малко от отровния извор. Реши твърдо силно да подпомогнеш децата си, да ги подтикнеш към успех, като не им позволяваш да прекарват хипнотизиращи часове пред експлозивния телевизор. Учи ги как да развиват взаимоотношения. Учи ги да обичат книгите. Учи ги да използват конструктивно времето си. Дай им себе си за пример. Един ден ще ти благодарят за това. А и твоят живот ще бъде по-богат, по-щастлив и изпълнен с Божия мир, ако предадеш очите си на Него.

Помисли как би могъл да достигнеш до другите. Обмисли по какъв начин да разшириш усилията си, така че да повлияеш останалите в обществото, като поставиш началото на училищна група или съседска група, където да се обсъжда въпросът за телевизията и начинът за справянето с нея. Възможно е да проявиш желание да се свържеш с национални групи, които действат по проблема, като например Американската семейна асоциация на Дон Уилдмън. Открий кои законодатели работят по проблема, като например Сенатор Пол Саймън (D - III.), и попитай с какво би могъл да помогнеш. Може да си единствен, но и един човек може да направи нещата различни в този свят, като се застъпи за правото и пробие дупки в моралната тъмнина. И нека Бог да върви с теб.

**Неща, които могат да се правят
вместо гледане на телевизия:**

- * играйте игра
- * постройте нещо
- * четете на глас с някой друг
- * молете се за хора, за които знаете, че се нуждаят от

ПОМОЩ

- * подарете нещо на някого
- * поразходете се сам или със семейството си
- * научете занаят
- * играйте с домашните любимци
- * обсъдете семеен проблем
- * направете пъзел
- * рисувайте
- * напишете нещо творческо
- * прочетете книга
- * опечете хляб
- * слушайте музика
- * пишете музика
- * пейте цялото семейство
- * правете упражнения
- * запланувайте следващата екскурзия на семейството
- * поканете приятел
- * слушайте радио
- * опитайте някоя нова рецепта
- * слушайте записана на касета книга
- * направете си пуканки
- * разчистете кухненските си шкафове
- * разговаряйте с брачния си партньор
- * довършете проект
- * попълнете кръстословица
- * направете нещо добро
- * възобновете старо приятелство
- * почистете тоалетната си

- * почистете къщата
- * порботете в градината
- * отидете до библиотеката

1 Медвед, *Холивуд*, стр. 5

74

- * поставете началото на библейски курс
- * направете си план за следващия ден
- * легнете си

